

(060-555) 067. 23 : 02 Nov - 1991

Jaarverslag 1991

INHOUDSOPGAVE

1. Inleiding	3
2. Projectactiviteiten	8
3. Overige activiteiten	36
4. Jaarrekening 1991	39
Samenstelling NBBI-bestuur/-bureau	50
Publikaties	51
Lijst van afkortingen	53

1. Inleiding

Algemeen

Het jaar 1991 werd gekenmerkt door een aantal veranderingen: een nieuw strategieplan, een andere opzet van het activiteitenprogramma, nieuwe activiteiten waar het informatievoorziening voor de marktsector betreft, en verschillende personele wijzigingen. Ook werd in 1991 het verslag van de evaluatie van het NBBI afgerond: een van de conclusies was dat het bureau zijn werk goed doet, maar dat het op terreinen als stijl van presentatie en public relations beter moet. Het NBBI trekt zich kritische kanttekeningen aan en ziet daarin waardevolle aanwijzingen over de manier waarop het verder kan.

Personeel

In 1991 werd de vacature projectleider marktsector vervuld door dr. J. de Vuijst. Door vertrek van mevrouw drs. M. Vromans moest bovendien geworven worden voor de vacature beleidsmedewerker in de marktsector. Ook die vacature is vervuld, per februari 1992, door F.J. Andriessen MBA.

In september kondigde de directeur J.C. Mijnaerends aan dat hij het NBBI zou verlaten. Voor bestuur en bureau kwam die aankondiging onverwacht.

Mijnaerends had leiding gegeven aan het NBBI in een moeilijke periode, waarin binnen de veelheid aan taken van de organisatie en binnen de verscheidenheid in het veld van de informatieverzorging een koers gevonden moest worden. Een periode ook waarin een van oudsher ambtelijke organisatie nieuwe gestalte moest krijgen. Een ingewikkeld en ook nog niet afgesloten proces, waarbij het NBBI veel te danken heeft aan de heer Mijnaerends. Hij heeft de organisatie langs lastige obstakels geloodst, en heeft het bureau zijn huidige vorm gegeven, waarin de medewerkers met een grote mate van zelfstandigheid hun werk kunnen doen. Intussen zag het bestuur zich voor de taak gesteld om binnen een aanvaardbare termijn een nieuwe directeur te vinden. Per 1 januari 1992 werd dr. J. de Vuijst in die functie benoemd.

Een nieuwe strategienota

Dit jaarverslag verschijnt op een moment dat in het veld van de informatieverzorging, waarin het NBBI de rol vervult van R&D-organisatie, allerlei verschuivingen plaatsvinden: verschillende organisaties trachten hun intentie tot samenwerken vorm te geven, de bibliotheken worden geconfronteerd met ontwikkelingen die hun rol en aard wezenlijk kunnen veranderen, database-producenten en host-organisaties claimen hun aandeel in de informatiemarkt, en de overheid trekt zich steeds verder terug op kerntaken, terwijl tegelijkertijd de middelen afnemen.

Het NBBI was in de loop van 1991 betrokken bij de groeiende intentie tot

samenwerken tussen de organisaties NBLC, Pica, KB en NBBI, een intentie die in 1992 overigens gestalte heeft gekregen in de vorm van een formele samenwerkingsovereenkomst, en die onder de naam ATLAS wordt voortgezet. Daarnaast waren verschillende anderssoortige ontwikkelingen voor het NBBI aanleiding een nieuwe strategienota op te stellen. Naast ontwikkelingen die te maken hebben met internationalisatie en veranderende rol van de overheid, was ook een aantal ontwikkelingen in de wereld van de informatieverzorging zelf aanleiding om nog eens kritisch naar strategie en beleid te kijken.

* ontwikkelingen op het gebied van de informatietechnologie

De technische ontwikkelingen, en ook de integratie van verschillende technieken, voltrekken zich in hoog tempo, met allerlei gevolgen voor de manier waarop informatie gevonden en gebruikt kan worden. Het NBBI stelt zich op het standpunt dat technologie geen doel op zich is maar een middel dat de gebruiker van informatie behulpzaam moet zijn. Om recht te kunnen doen aan dat standpunt is het noodzakelijk de betrokken technologie zorgvuldig te volgen; zo zorgvuldig dat zin van onzin gescheiden kan worden. Bij die technische ontwikkelingen valt op dat het niet alleen gaat om meer van hetzelfde (sneller, meer, mooiere grafische vormgeving), maar dat er ook wezenlijke conceptuele wijzigingen waarneembaar zijn. Begrippen die te maken hebben met de vorm van informatie, het opslaan van informatie, het zoeken naar informatie veranderen van betekenis. De fysieke plaats waar informatie zich bevindt speelt een geheel andere rol dan een paar jaar geleden, met bijvoorbeeld als gevolg dat begrippen als collectievorming en documentleverantie in een andere context gezien moeten worden dan gebruikelijk was. Allerelei interface-systemen gaan zich "bemoeien" met het gedrag van de informatiezoekende achter het beeldscherm; adviessystemen, kennissystemen, navigatiesystemen, grafische systemen, lerende interfaces en wat al niet dringen zich op, danwel presenteren zich vriendelijk aan de gebruiker. Een gebruiker met geheel andere wensen en eisen dan een aantal jaren geleden, maar ook met een andere opleiding, met andere vaardigheden, en met andere ideeën over de aard en het belang van informatie. Zelfs iets elementairs als "tekst" verandert van uiterlijk en betekenis. Waar vroeger tekst altijd strikt lineair was kan men nu tekst tegenkomen in "verdiepingen" in een hypertext; met alle mogelijkheden vandien voor het in verband brengen van tekstdelen, het naspeuren van verwijzingen en het vergelijken van tekstversies.

Natuurlijk is het niet zo dat dergelijke ontwikkelingen evenzovele verbeteringen betekenen. Soms wordt informatie juist minder toegankelijk door het technologisch interface-geweld er om heen, of een tekst wordt een warboel door een veelheid aan hypertext-verdiepingen waar nu juist een strikt lineaire presentatie de enig effectieve was geweest.

* maatschappelijk en economische belang van informatie

Naast bovengenoemde vaak incidentele technische veranderingen valt op dat langzaam maar zeker een overgang plaatsvindt van informatie(technologie) naar kennis(technologie). Enerzijds lijkt dat plaats te vinden als gevolg van technologische ontwikkelingen, anderzijds liggen ook veranderingen in de informatieverzorging zelf daaraan ten grondslag. Informatie wordt steeds meer beschouwd als een factor van economisch belang, en de juiste informatievoorziening is een kritieke succesfactor geworden in allerlei maatschappelijke sectoren: (wetenschappelijk) onderzoek, bestuur, economische en financiële functie, overheid, etc. In een dergelijke ontwikkeling past de behoefte aan meer dan "alleen maar" informatie, en ontstaat de vraag naar systemen die in staat zijn tot selectie, normalisatie, aggregatie en zelfs interpretatie van informatie. Systemen die ook, desnoods ongevroegd, informatie kunnen weglaten. Systemen die niet zozeer informatie geven als wel advies, de oplossing van een probleem; kennissystemen derhalve. Kennissystemen komen ook tegemoet aan het inzicht dat gebruikers niet zozeer op zoek zijn naar een document, maar naar wat er in dat document staat - de kennis die er aan ontleend kan worden. Nu worden kennissystemen vooral nog, zij het mondjesmaat, ingezet in de wereld van professioneel gebruik van informatie, maar inmiddels ook in de wereld van de publieksinformatie, waar door bijvoorbeeld videotex, netwerken, en voortdurend goedkoper wordende apparatuur informatietechnologie diep gepenetreerd is, tot in de huiskamer of zelfs de auto van de individuele informatiegebruiker.

In hoeverre deze ontwikkelingen stabiel zijn is de vraag. Een aantal ontwikkelingen is nog niet rijp voor toepassing, hoewel ze al wel aangekondigd worden als haalbaar of zelfs al op voorhand verkocht worden. Wat moeten de informatiegebruikers, maar ook de informatie-aanbieders geloven? En hoe moeten de bibliotheken, al sinds de middeleeuwen informatie-intermediairs, reageren op recente ontwikkelingen en nieuwe taken? Wie moet trekker zijn, wie doet er beter aan te volgen, en wie kan zich permitteren niets te doen?

Wat die laatste vragen betreft moet het Nederlandse bibliotheekveld proberen antwoorden te vinden, en kan het NBBi helpen de antwoorden te toetsen aan de hand van pilot-projecten. De ervaringen van de afgelopen jaren wijzen duidelijk uit dat, onder druk van de wijzigingen in de informatieverzorging zelf, aspecten als de toepassing van economische principes op de bedrijfsvoering van bibliotheken steeds belangrijker worden. Daarnaast zal de bibliotheek zich voor de eigen kring en voor derden steeds meer open moeten opstellen, waarbij marktonderzoek en promotie instrumenteel kunnen zijn. Door openbare en wetenschappelijke bibliotheken is inmiddels ervaring opgedaan met samenwerkingsprojecten; de noodzaak samen te werken ook over de landsgrenzen wordt steeds duidelijker. Het initiatief van de Europese Commissie in de vorm van het EC Library Program getuigt daarvan.

* toepassing van de resultaten van onderzoek in de marktsector

In 1991 formuleerde het NBBI zijn beleid ten aanzien van de informatie voor de marktsector nader.

Het toenemend economisch belang van informatie en de toenemende druk op vooral Midden- en Kleinbedrijf om mee te doen in de zich snel verdichtende informatieketen maakten het noodzakelijk en nuttig speciaal te kijken naar de problemen die zich in "het bedrijfsleven" aandienen ten aanzien van informatievoorziening. Al in 1989 had het NBBI onderzoek laten doen naar knelpunten in de informatieverzorging ten behoeve van het bedrijfsleven, en ook de RABIN heeft in verschillende adviezen gewezen op die problemen.

Tegelijkertijd moet geconstateerd worden dat het MKB geen slechte resultaten boekt, en de vraag lijkt dan ook gerechtvaardigd waarom adviezen en projecten speciaal op die economische sector gericht zouden moeten worden. Toch is daar wel degelijk aanleiding toe wanneer rekening gehouden wordt met een aantal externe ontwikkelingen dat in snel tempo het niet informatiebewuste deel van het MKB in moeilijkheden brengt:

- het toenemende belang van kennisintensieve producten,
- de groeiende samenwerking tussen bedrijven in productie- en toeleverantieketen (co-makership, just-in-time-delivery),
- steeds kortere levenscyclus van producten (tijdige vervanging of voortdurende aanpassing),
- aanzienlijke en voortdurende complicering van wet- en regelgeving op het gebied van milieuzorg,
- toenemende internationalisering,
- veranderingen in order- en betalingsverkeer.
- concentratie van aanbieders
- snel veranderende wensen en behoeften van afnemers

Complete branches komen door de hierboven geschetste ontwikkelingen in een stroomversnelling die ze zonder aanzienlijke en structurele verbetering van hun informatieplanning (zo die al bestond) en hun informatie-opname niet meer aankunnen. Het MKB moet in de pas gaan lopen met grote ondernemingen die al verder zijn op dat punt, en veelal hoogwaardige faciliteiten ter beschikking hebben die het MKB zich niet kan permitteren. Om te kunnen groeien en te innoveren is een aanzienlijk groter "informatie-absorptievermogen" nodig dan nu gebruikelijk is in het MKB. Dat betreft voor een groot deel informatie op het gebied van fiscale en administratieve kwesties, maar ook op het gebied van bijvoorbeeld ruimtelijke ordening, milieuwetgeving, automatisering, technologische vernieuwing, marktinformatie, logistiek, bedrijfskunde, etc. Al die informatie is wel ergens, maar moet uit vele bronnen worden opgediept. De gemiddelde MKB-ondernemer zal nu in toenemende mate bij meer intermediaire instanties te rade moeten gaan. Voor een gemiddelde MKB-onderneming vergt dit, om maar één aspect te noemen, een

overstap naar andere intermediaire adviserende instanties. In plaats van met een leverancier of afnemer moet nu (ook) gepraat worden met een Innovatie Centrum, het Instituut voor Midden en Kleinbedrijf of de Kamer van Koophandel; maar ook met de gemeente, en waarschijnlijk met commerciële externe adviseurs. Daarnaast blijft de expertise van accountant en bank en branche-organisatie van belang, maar die moet nu meer in samenhang met elders verkregen informatie worden gezien, waarbij overigens ook de bibliotheken een informatiebron van belang kunnen zijn. Kortom, welke aspecten men ook benadrukt: wat de informatievoorziening betreft wordt het MKB geconfronteerd met een ingrijpend veranderingsproces waarvan de individuele ondernemingen zich vaak onvoldoende bewust blijken te zijn. Het NBBI heeft in dit kader in 1991 een aantal pilot-projecten opgezet met betrekking tot de toegankelijkheid van export-informatie, bedrijfsorganisatorische informatie, milieu-informatie, en telematica-toepassingen. Deze nieuwe activiteiten sluiten aan op onderzoek dat gedaan werd, mede in navolging van een RABIN-advies, in de regio Rotterdam naar toekomstige informatiebehoeften van het bedrijfsleven en op een project in samenwerking met de innovatiecentra dat beoogde individuele ondernemers in staat te stellen databases te raadplegen. Door deze opzet is een breed inzicht te krijgen in soorten informatie(voorziening), soorten gebruikers, en verschillende soorten technologie. Afhankelijk van de resultaten van dergelijke activiteiten kan het NBBI zijn activiteiten in de komende jaren voortdurend toespitsen.

In 1991 is nog een voor het NBBI nieuw terrein verkend, namelijk de informatievoorziening binnen de museale sector. Een goede beschikbaarheid van en toegankelijkheid tot de gegevens over de museumobjecten is niet alleen van belang voor de museummedewerkers maar ook voor andere professionele informatiegebruikers uit bijvoorbeeld de (kunst-)historische sector en de mediawereld. Een koppeling van de objectgegevens met de literatuur die over de collecties in museumbibliotheken en -documentatie-afdelingen aanwezig is, is eveneens zeer waardevol. Er blijken interessante en uitdagende mogelijkheden te bestaan om vanuit de optiek van de diverse gebruikers van deze gegevens, nieuwe informatietechnologieën in te schakelen bij het verbeteren van de informatievoorziening binnen musea.

In 1992 zullen vanuit het NBBI initiatieven worden genomen om in samenwerking met partijen als de Nederlandse Museum Vereniging, het Rijksbureau voor Kunsthistorische Documentatie en musea zelf onderzoeks- en/of ontwikkelingsprojecten op te starten.

2. Projectactiviteiten

Soort projecten

De projecten die het NBBI onder handen heeft zijn veelsoortig van aard. In het activiteitenpakket wordt onderscheid gemaakt naar onderzoeksprojecten en ontwikkelingsprojecten. Naast de projectmatige activiteiten zijn er bovendien een aantal meer permanente taken. Een daarvan is het voortdurend volgen van de ontwikkelingen in de sector informatieverzorging, ook in het ons omringende buitenland. Het NBBI stimuleert daarnaast de deelname vanuit Nederland aan Europese projecten en heeft in dat kader een voorlichtende taak.

De genoemde onderzoeksprojecten kunnen onder andere bestaan uit verkennend onderzoek (bijv. trendanalyses), marktonderzoek, inventariserend onderzoek of organisatie-onderzoek. De resultaten van deze onderzoeken (gegevensverzamelingen, inzichten in trends en ontwikkelingen) kunnen door het NBBI en/of door derden worden gebruikt als basis voor het opzetten van nieuwe activiteiten. Ook de ontwikkelingsprojecten omvatten veelal in de beginfase onderzoek dat wordt uitgevoerd ter voorbereiding van de realisatiefase. Dergelijk voorbereidend onderzoek kan een oriënterend karakter dragen, waarbij het terrein wordt verkend en afgebakend, de probleemstelling wordt gedefinieerd en een plan van aanpak wordt opgesteld. De verdere voorbereiding kan ook plaatsvinden binnen zogenaamde haalbaarheidsonderzoeken. Daarin gaat het dan met name om het vaststellen van wensen en eisen van de betrokken partijen en het verschaffen van inzicht in de consequenties van de voorgenomen acties. Het ontwikkelingstraject zelf kan vervolgens een pilot-experiment, een demonstratie-project of een prototype-ontwikkeling zijn.

Werkzaamheden NBBI

Het NBBI maakt onderscheid tussen projecten die op eigen initiatief en/of in opdracht worden ontwikkeld, en projecten die op initiatief van derden tot stand komen. Dit onderscheid heeft, evenals de aard van het project, invloed op de werkwijze van het NBBI en de mate van betrokkenheid bij de verdere ontwikkeling en uitvoering.

In het geval van het voorbereiden en doen uitvoeren van onderzoek binnen de onderzoeks- en ontwikkelingsprojecten die op eigen initiatief worden ontwikkeld is de betrokkenheid verhoudingsgewijs het grootst.

Werkwijze NBBI

Per project wordt door het NBBI een projectteam geformeerd dat als eerste taak heeft het probleem helder te definiëren. Vervolgens worden de verschillende onderzoekselementen vastgesteld.

Dit vooronderzoek kan als basis dienen voor verder NBBI-onderzoek of voor een

offerte-aanvraag aan een extern bureau voor (een deel van) het uitvoerende werk. Zodra een extern bureau moet worden ingeschakeld selecteert het NBBI op basis van beschikbare kennis en ervaring degenen die, gelet op hun expertise, in aanmerking komen.

Vervolgens worden offertes aangevraagd, waarbij het NBBI enerzijds duidelijke eisen aan de vorm en inhoud van de offerte stelt en anderzijds het betrokken bureau de gelegenheid geeft een eigen meerwaarde ten opzichte van al voorliggende documentatie te demonstreren. De verschillende offertes worden daarna beoordeeld: vaak leidt dat tot een hernieuwd overleg met een of meer van de offereerders. Tenslotte volgt de opdrachtverlening, waarbij het NBBI een serie eisen formuleert ten aanzien van verspreiding en auteursrecht van de rapportage, rol van een eventueel door NBBI in te stellen begeleidings, stuur- of projectgroep, danwel externe evaluatie, wijze van rapportage en declaratie, juridische en financiële verplichtingen van partijen, enz.

Tijdens de uitvoering van het project kan het NBBI het onderzoeksbureau inhoudelijk adviseren en bemiddelen bij het leggen van contacten. Tevens worden de werkzaamheden van de begeleidingsgroep georganiseerd en begeleid. De projectbegeleiding omvat ook de bewaking van het projectverloop, het toetsen en beoordelen van tussenresultaten en het, waar nodig, bijsturen van het project bij onvoorziene omstandigheden of helpen oplossen van optredende problemen en handicaps bij de uitvoering van de geplande werkzaamheden.

Het NBBI besteedt veel aandacht aan de verspreiding van de kennis die d.m.v. de projecten is gegenereerd. Dit gebeurt bijv. in de vorm van het organiseren van symposia en workshops, het geven van lezingen, het organiseren van demonstraties, het verzorgen van publicaties in de vakpers en het gericht verspreiden van onderzoeksrapporten.

Omdat het voor alle betrokken partijen van belang is vooraf duidelijk te weten wat de rol van het NBBI in dergelijke trajecten is, is in 1991 de folder 'Het ontwikkelen van projecten in samenwerking met het NBBI' tot stand gekomen waarin een en ander uitvoerig uiteen wordt gezet.

In 1991 had het NBBI 45 projecten onder handen; 15 daarvan waren nieuw per 1991, en 30 waren al eerder gestart; 19 projecten heeft het NBBI op eigen initiatief gestart en 26 op verzoek van een andere partij.

Hieronder volgt de beschrijving van de projecten die bij het NBBI op de agenda stonden in 1991.

Programmalijn A: Vernieuwing en innovatie binnen instellingen op het gebied van informatiemarketing

Centrale Catalogus voor de Kartografie (CCK)

Doel van het CCK-project is het tot stand brengen van een centrale ingang tot kaartverzamelingen in Nederland. Ten behoeve van de participerende kaartbeherende instellingen is binnen de Koninklijke Bibliotheek (KB) het systeem geoperationaliseerd.

De Faculteit der Ruimtelijke Wetenschappen van de Rijksuniversiteit Utrecht (FRW/RUU) - vanuit de onderzoeksfase direct bij de CCK betrokken - heeft in opdracht van de KB zorggedragen voor de verdere ontwikkeling van de noodzakelijke modules. Deze fase is inmiddels vrijwel afgerond voor de offline in- en uitvoer en de online raadpleging, terwijl de realisatie van de online invoer in de eerste maanden van 1992 zijn beslag zal krijgen. Daarop aansluitend zal het geheel op de in 1991 aangeschafte en bij de KB geïnstalleerde NCR-apparatuur en programmatuur worden onderworpen aan een integratietest en evaluatie.

De reeds opgeleverde modules worden al gebruikt door de KB, die ten behoeve van de andere participanten voorlopig de invoer van aangeleverde beschrijvingen en de uitvoer verzorgt.

[contactpersoon: ir. J. Diekmann]

Thesaurus Vrouwenstudies - Onderzoek naar een landelijk toepasbaar information retrieval en indexersysteem op het gebied van de positie van de vrouw

Tijdens een vooronderzoek is geconstateerd dat met de groei van vrouwenbibliotheken en -documentatiecentra en de toenemende samenwerking, de behoefte aan een professioneel, landelijk en uniform toepasbaar ontsluitingssysteem is toegenomen. Het Internationaal Informatiecentrum en Archief voor de Vrouwenbeweging (IIAV) en de Interfacultaire Werkgroep Vrouwenstudies van de Rijksuniversiteit Utrecht (IWW) hebben de ontwikkeling op zich genomen van een ontsluitingssysteem, i.c. een thesaurus, voor literatuur op het inter-/multidisciplinaire terrein van de vrouwenstudies. Ook de reguliere bibliotheken met een collectie van literatuur op het gebied van vrouwenstudies en de eindgebruikers behoren tot de doelgroep van de thesaurus.

In september 1989 is de daadwerkelijke bouw van de thesaurus gestart. Maart 1991 is de testversie van de Vrouwenthesaurus, waarin ruim 2000 termen zijn opgenomen, gereed gekomen. In de periode maart tot en met september 1991 is de testversie uitgebreid getest en geëvalueerd door een twintigtal vrouwenbibliotheken en -documentatiecentra en vijf reguliere bibliotheken. Deze testfase viel overigens niet meer binnen de projectperiode waarin het NBBi voor begeleiding en co-financiering heeft zorggedragen. Tijdens een studiedag in

oktober 1990 zijn de testresultaten besproken. Eveneens zijn de (toekomstige) gebruikers van de thesaurus geïnformeerd over de adequate invoering en toepassing van de thesaurus.

Aangezien de bruikbaarheid van een thesaurus staat of valt met het voortdurend en tijdig bijwerken van de termen, heeft het IIAV in overleg met het IWV besloten het structurele onderhoud van de thesaurus op zich te nemen.

[contactpersoon: mr. M.J.F. Verstappen]

Inventarisatie Knelpunten in de informatievoorziening biotechnologie (BIOT)

Tijdens de betrokkenheid van het NBBI met het project BIOREP (Databank Lopend onderzoek biotechnologische projecten in de EG) is van diverse zijden aangegeven dat ten aanzien van de biotechnologische informatievoorziening problemen bestaan aan de vraagzijde van de markt. Op basis daarvan heeft het NBBI besloten een inventariserend vooronderzoek te laten uitvoeren naar mogelijke knelpunten in de informatievoorziening.

Aan het Studiecentrum voor Technologie en Beleid/TNO (STB/TNO) te Apeldoorn is gevraagd te onderzoeken of de veronderstelling juist is dat er sprake is van een daadwerkelijk - de economische ontwikkeling belemmerend - informatieprobleem binnen de biotechnologische sector.

Tijdens de maanden februari-april 1991 is het betrokken veld in kaart gebracht en is een groot aantal personen uit het bedrijfsleven en de universitaire en niet-universitaire onderzoeksinstellingen telefonisch benaderd. Eveneens zijn enkele bibliotheken die zich o.m. bezig houden met de informatieverzorging aan de biotechnologische sector in de inventarisatie betrokken.

De resultaten van deze eerste inventarisatie zijn intern gebruikt om vervolgonderzoeken voor te bereiden. Gezien het sterk internationale karakter van de biotechnologische sector is, in vervolg op het eerdere onderzoek, in december een pilot-project ter ondersteuning door de EC (i.c. DG XII) ingediend.

[contactpersoon: mr. M.J.F. Verstappen]

Project Exportinformatie

In het onderzoek 'Met kracht naar het buitenland' (ABN-AMRO en Exportraad voor het Midden- en Kleinbedrijf d.d. 1991) is geconstateerd dat gebrekkige of ontbrekende informatie één van de cruciale knelpunten is voor (potentiële) exporteurs in het MKB. Bovendien zijn ondernemers in het MKB vaak onvoldoende op de hoogte van de relevante informatieverstrekende instanties.

In het verslagjaar hebben op initiatief van het NBBI de Exportvoorlichtingsdienst (EVD), de ABN-AMRO, de Kamer van Koophandel Den Bosch, de Exportraad MKB en het NBBI besloten gezamenlijk een proefproject te starten om te komen tot een beter verloopende informatievoorziening op het gebied van de export voor het Nederlands bedrijfsleven. Dit project is er specifiek op gericht om de intermediairs bij de EVD, de Kamers van Koophandel en de banken (respectievelijk de

exportconsulenten en bedrijfsadviseurs) de mogelijkheid te bieden op efficiënte wijze exportinformatie aan het Nederlands bedrijfsleven te leveren. Het proefproject zal bestaan uit twee fasen: een haalbaarheidsonderzoek en, indien het haalbaarheidsonderzoek daartoe aanleiding geeft, een pilot. In het haalbaarheidsonderzoek moet op een aantal vragen duidelijk antwoord worden verkregen. De vragen hebben - kortweg - betrekking op de informatie waarover de doelgroep wenst te beschikken (primair: de intermediairs en secundair: het bedrijfsleven als eindafnemer van de informatie) en de wijze waarop men daartoe toegang wenst te verkrijgen. Tevens wordt onderzocht welke technische oplossing, bijvoorbeeld een expertsysteem, de nodige faciliteiten biedt. Alvorens over te gaan tot de verdere uitwerking en realisatie van de pilot dient met name inzicht in de financiële haalbaarheid van de op te zetten dienstverlening te worden verkregen. Het genoemde haalbaarheidsonderzoek zal begin 1992 plaatsvinden.
[contactpersoon: mr. M.J.F. Verstappen]

Beeldbank Sociale Geschiedenis (IISG)

De ontsluiting en digitale vastlegging van de verzameling foto's en affiches van het Internationaal Instituut voor Sociale Geschiedenis (IISG) is na de fotocollectie met portretten eind 1990 de tweede fase ingegaan. In die fase worden de collecties met Nederlandse en buitenlandse foto's en de affiches verwerkt, die dan ook op de terminals kunnen worden opgevraagd. Na raadpleging van het GEAC-bibliotheekstelsel, dat de basis vormt voor de gebruikerstoegang tot de totale collectie en nadat de beschrijvingen zijn ingevoerd wordt een gewenste afbeelding d.m.v. een daaraan gekoppeld apart systeem met een gecomprimeerde opslag van de afbeeldingen opgehaald en via het lokale netwerk op de bij de raadpleegterminal opgestelde monitor getoond. Met een iets beperktere bezetting zijn in 1991 ca. 28000 Nederlandse en ca. 3500 Duitse foto's ingevoerd, waarvan 75 à 80% afzonderlijk is beschreven. Daarnaast is een begin gemaakt met de verwerking van de ca. 16000 aanwezige beschrijvingen van affiches - voor 65% van Nederlandse oorsprong - die geschikt gemaakt dienden te worden voor invoer in het GEAC-systeem. Die conversie is gelukt, zodat begonnen kan worden aan de bewerking/aanpassing van de beschrijving en de opname in gedigitaliseerde vorm. De ervaringen t.a.v. het beschrijven en opnemen van de foto's zijn positief in relatie tot het verwachte werkbeslag. Eveneens zijn de reacties van de mogelijkheden voor het raadplegen op de terminals gunstig.
[contactpersoon: ir. J. Diekmann]

Thesaurus bibliotheek-, documentatie- en informatiewezen en boekhandel/uitgeverij (BDI)

In de periode 1985-1986 is door een tweetal toenmalige BDA's een thesaurus op het terrein van bibliotheek-, documentatie- en informatiewezen en boekhandel/uitgeverij ontwikkeld. Deze BDI/BU-thesaurus wordt momenteel door enkele

instellingen gebruikt en op individuele-/instellingsbasis onderhouden. Er is geen centraal onderhoudsadres, noch wordt de thesaurus verder uitgebouwd ten behoeve van de ontsluiting van informatie op het terrein van de informatieverzorging.

Uit contacten met bibliotheken met een vakcollectie op het terrein van informatieverzorging blijkt duidelijk belangstelling te bestaan voor het verder uitbouwen van een landelijk toepasbaar Nederlandstalig ontsluitingssysteem voor literatuur op het gebied van bibliotheek-, documentatie- en informatiewezen en boekhandel/uitgeverij. Daarbij staat voorop dat in ieder geval één partij bereid en in staat moet zijn om de continuïteit en verdere uitbouw van de thesaurus te garanderen.

Het NBBI heeft het initiatief genomen om de mogelijkheden te verkennen voor een landelijk toepasbaar ontsluitingssysteem op het terrein van de informatieverzorging. Het gaat daarbij om een systeem dat op termijn geëxploiteerd en onderhouden kan worden. Daarbij zal met name moeten worden gekeken op welke wijze het onderhoud en de verdere uitbouw van de BDI/BU-thesaurus kan aansluiten bij de activiteiten rond de Gemeenschappelijke Onderwerpsontsluiting (GOO).

In dit kader zijn contacten gelegd met de Koninklijke Bibliotheek. E.e.a. zal in 1992 verder beslag krijgen.

[contactpersoon: mr. M.J.F. Verstappen]

Programmalijn B: Samenwerking van partijen in de keten van informatieverzorging

Informatienetwerk Hoger Onderwijs Limburg (IHOL)

In 1991 is een groot deel van tijd en aandacht van de stichting IHOL gaan zitten in het overleg over de voorstellen voor de verdere invulling van de functionaliteit - faciliteiten en mogelijkheden - van een regionale catalogus van bibliotheken in de Provincie Limburg (RCL). Daarnaast zijn de activiteiten in het kader van het IHOL-project afgesloten met de presentatie van het eindverslag, waarover in NBBI-bericht 1991/3 is gepubliceerd.

Aan het eind van 1991 hebben de deelnemende instellingen - 9 Limburgse Hoger Onderwijsinstellingen, 3 Limburgse instituten en de Rijksuniversiteit Limburg besloten over te gaan tot het in de toekomst gezamenlijk benutten van een bibliotheekstelsel voor het raadplegen van de collecties en het aanvragen van publikaties bij de instellingen; een tweetal hogescholen zullen in eerste instantie slechts op beperkte schaal van de mogelijkheden gebruik maken.

De Rijksuniversiteit Limburg die het toekomstige stelsel zal gaan beheren heeft daartoe met Pica afspraken gemaakt voor levering in de tweede helft van 1992. Tot die tijd hebben de deelnemers de mogelijkheid de beschrijvingen van de collecties te raadplegen via het centrale Pica-systeem.

[contactpersoon: ir. J. Diekmann]

Rotterdam Bibliotheek en Informatienetwerk (ROBIN)

De opdracht van de Bibliotheek van de Erasmus Universiteit en de Gemeentebibliotheek van Rotterdam voor de realisatie van zodanige mogelijkheden in de beide geautomatiseerde bibliotheeksystemen dat de gebruikers op gelijksoortige wijze toegang hebben tot beide systemen, is in 1991 door twee automatiseringsfirma's - Pica en ALS - ter hand genomen op basis van de eerder opgestelde technische specificaties. Gedurende de testfase zijn een aantal problemen naar voren gekomen bij de datacommunicatievoorzieningen, waarvan de oplossing ten tijde van het opstellen van dit verslag nog op zich laat wachten.

Actualisering stand van zaken informatietechnologie in Nederlandse bibliotheken

Op verzoek van de Europese Commissie heeft het NBBI het onderzoek 'State of the art of the application of new information technologies in libraries and their impact on library functions; a reassessment The Netherlands 1986-1990' in zijn activiteiten opgenomen. Het onderzoek is uitgevoerd door het bureau Innogration, mevrouw drs. A. Wamsteker-Meijer en door de heer J. van Halm.

Het onderzoek is een actualisering van een EG-onderzoek dat in 1986 is uitgevoerd. De resultaten van het onderzoek in 1986 gaven volgens de EC aan dat er discrepanties zijn tussen de lidstaten zowel voor wat betreft het gebruik van

informatietechnologie als voor wat betreft de bibliothecaire voorzieningen in het algemeen.

Ter voorbereiding van het inmiddels in gang gezette EG-actieplan voor bibliotheken, zag de Europese Commissie in 1990 aanleiding het geschetste beeld te actualiseren en daarmee nieuwe gegevens te verzamelen op terreinen als machineleesbare catalogi, bibliotheeknetwerken, administratieve automatisering binnen bibliotheken, faciliteiten voor eindgebruikers op basis van geautomatiseerde systemen, interbibliothecair leenverkeer.

Het onderzoek is gestart in oktober 1990. De concept-eindrapportage werd midden maart 1991 aan de Europese Commissie aangeboden.

Een aantal conclusies:

- * Goed onderbouwde en onderling vergelijkbare statistische gegevens ontbreken.
- * Samenwerking tussen bibliotheken wordt steeds minder vrijblijvend en leidt tot gemeenschappelijke afspraken. Samenwerking in Europees verband is slechts mogelijk wanneer dat vanuit nationale kernen plaatsvindt; PICA vervult hierin een prominente rol.
- * De jaren na 1986 (eerste onderzoek) overziend, kan worden vastgesteld dat bibliotheekautomatisering (gemeenschappelijk naast lokaal) in Nederland wordt gekenmerkt enerzijds door een aanzienlijke inspanning om tot gemeenschappelijke catalogi en netwerken te komen (PICA/GGC) en anderzijds door een groot aantal verschillende automatiseringspakketten voor lokale bibliotheekfuncties.

Het rapport over de Nederlandse situatie is in druk verschenen en verkrijgbaar bij het NBBI. De Europese Commissie heeft toegezegd dat een publikatie zal worden verzorgd van de twaalf rapporten uit de lidstaten.

[contactpersoon: M.A.M. Laqueur]

Muziekcatalogus

Begin 1991 constateerde het NBBI een behoefte bij bibliotheken aan een gecoördineerde aanpak van catalogisering en raadpleging van bladmuziek en geluidsdragers (LP, CD, videobanden, muziekcassettes e.d.) in de openbare en wetenschappelijke bibliotheken. Daarnaast werd eind 1990 door de letterenfaculteit van de Rijksuniversiteit te Utrecht, in samenwerking met enkele grote bibliotheken met collecties bladmuziek, een plan ingediend voor een omvangrijk retro-automatiseringsproject. Het NBBI heeft naar aanleiding hiervan een vooronderzoek laten uitvoeren naar de mogelijkheden voor de totstandkoming van een nationale catalogus voor muziek.

Doel van het vooronderzoek was het verzamelen van voldoende feitenmateriaal om de huidige stand van zaken op dit terrein in kaart te krijgen. Een dergelijk onderzoek zou tegelijk materiaal bieden om over het bovengenoemde plan van de RUU c.s. te kunnen oordelen.

Uit het vooronderzoek door Research voor Beleid te Leiden bleek dat een aantal ontwikkelingen - onafhankelijk van elkaar - in gang was gezet. De betrokken partijen gaven daarbij aan dat de ingeslagen weg de goede is: men verwacht succes te kunnen boeken door voort te bouwen op wat al bereikt is. Dit zal - vermoedt men - evenwel niet probleemloos verlopen. De belangrijkste knelpunten die de vorming van een nationale catalogus voor muziek in de weg staan zijn terug te voeren op - deels zakelijke - belangentegenstellingen. Dat geldt vooral voor de geluidsdragers, waar de commerciële belangen een grotere rol spelen dan voor de bladmuziek. Technisch lijken er geen onoverkomenlijke problemen te zijn: het is vooral een kwestie van de bereidheid van de verschillende partijen tot samenwerken en het goed coördineren en in gang houden van de voor deze samenwerking noodzakelijke processen. De rol van het NBBI bleef in dit stadium beperkt tot het beschrijven van de 'state of the art' in de vorm van een overzichtsrapport. Deze beperkte rol werd mede ingegeven door ontwikkelingen binnen de NOB en de daarmee samenhangende onduidelijkheid over de positie van de NOB-Fonothek, een instelling die als cruciaal wordt gezien in alle samenwerkingsplannen.

Hoewel er in de afgelopen jaren van verschillende initiatieven sprake was om tot een betere afstemming bij de catalogusbouw te komen bleek dat, bij gebrek aan een 'onafhankelijke partij', genoemde initiatieven niet tot enig resultaat konden leiden. Mede als gevolg van dit NBBI-initiatief zijn de partijen nu weer met elkaar in gesprek. In de verdere uitvoering vervult het NBBI een stimulerende rol.

[contactpersoon: A. van Geest]

Onderzoek 'Gebruiksfrequentie Literatuur in Wetenschappelijke Bibliotheken'

Op verzoek van de minister van Onderwijs en Wetenschappen heeft het NBBI in 1988 het onderzoek 'Minder Frequent Gebruikte Literatuur in Wetenschappelijke Bibliotheken' (MFGL) op zich genomen. Dit onderzoek had tot doel aanbevelingen te doen omtrent deponering en afstoting van materiaal in het kader van het groeiend ruimtegebrek bij universiteitsbibliotheken. Het onderzoek werd uitgevoerd door het bureau Stork Demtec.

In januari 1989 heeft het NBBI over de uitkomsten gerapporteerd aan de minister. Het NBBI signaleerde dat verdere inspanningen rond bundeling en centralisatie van collecties per instelling voor de deponering van MFGL-materiaal zeker op korte termijn een oplossing voor ruimtegebrek biedt. Met name heeft dit betrekking op de ontdebelling van periodieken, dissertaties en series.

Aansluitend op die aanbevelingen is het NBBI in november 1990 verzocht een vervolgonderzoek op zich te nemen. Onderzocht zou moeten worden '... de haalbaarheid, kosten en baten van een opdeling van bibliotheekcollecties naar frequentie van gebruik bij een automatische bewerking...'. Het NBBI heeft een en ander nader uitgewerkt en in een probleemstelling met projectopzet verwoord. TRN (Groep Overheid) werd vervolgens met het onderzoek belast.

Ter begeleiding is een klankbordgroep samengesteld met vertegenwoordigers van de betrokken partijen. Als belangrijkste voorwaarde voor het slagen van het onderzoek werd vooraf gesteld dat overleg met - en commitment van - de wetenschappelijke bibliotheken individueel en in UKB-verband noodzakelijk is. Een vooronderzoek moest aangeven op welke wijze - in bedrijfs-economisch opzicht - inhoud kan worden gegeven aan de beleidsdoelstelling van O&W - 'het tot uitvoering brengen van een landelijk programma voor een beheerste groei van het Nederlandse bibliotheekbezit'.

Door het onderzoeksbureau is een plan van aanpak geschetst om binnen en tussen de wetenschappelijke bibliotheken te komen tot algemeen hanteerbare registratiemethoden en -systemen. Hiertoe is de verzameling van gegevens over de bedrijfsvoering en een waardering/beoordeling daarvan uiteraard onontbeerlijk. Dit plan van aanpak was aanleiding voor de UKB om formeel geen medewerking aan het onderzoek te geven. Als argumenten van die zijde werden genoemd:

- * algemeen hanteerbare registratiemethoden en -systemen van het collectiebezit kunnen niet worden ontworpen zolang het Nederlandse bibliotheekbezit niet grotendeels online is geregistreerd;
- * een opdeling van bibliotheekcollecties naar frequentie van gebruik is niet zinvol omdat een meting en de daaruit voortvloeiende categorisering van gebruikers niet stroken met de cultureel-maatschappelijke functie en positie van de universiteitsbibliotheek;
- * het is niet mogelijk noch zinvol de verschillende soorten gebruik en gebruikers te beschrijven in de vorm van profielen. Een dergelijke beschrijving kan alleen geschieden aan de hand van wetenschapsgebieden waarop gezocht wordt.

De UKB onderschreef ten volle het beleidsuitgangspunt van de minister van O&W, maar tekende aan dat het komen tot een beheerste groei van het Nederlandse bibliotheekbezit veel meer dan een bedrijfstechnische kwestie een beleidsmatige en organisatorische kwestie is. De minister van O&W zou zich daarom in eerste instantie moeten verstaan met de Colleges van Bestuur van de universiteiten. Een en ander resulteerde wel in de start (in 1992) van een onderzoek gericht op het ontwikkelen van een bedrijfsvoeringsmodel voor wetenschappelijke bibliotheken.

[contactpersoon: M.A.M. Laqueur]

Programmaliijn C: Stimulering van het gebruik van informatie

Coöperatie rond Optische Informatietechnologie gericht op Nieuwkomers (COIN)

Doel van dit project is door middel van een praktijkproef te onderzoeken of het gebruik van professionele elektronische informatie in het hoger en wetenschappelijk onderwijs kan worden gestimuleerd. In 1991 is in dat kader de productie tot stand gekomen van een CD-ROM met fiscaal-juridische gegevens ten behoeve van het tertiair onderwijs. Een en ander kwam tot stand in samenwerking met een uitgever en vier instellingen voor hoger en wetenschappelijk onderwijs.

Dit zijn:

- de Erasmus Universiteit Rotterdam
- de Katholieke Universiteit Nijmegen
- de Hogere Economische School Rotterdam
- de HEAO Arnhem.

Uit voorbereidend onderzoek was reeds gebleken dat Kluwer Datalex een CD-ROM in ontwikkeling had, die geschikt zou kunnen zijn voor een dergelijk proefproject. Uitgangspunt hierbij was dat de informatieleverancier bereid moest zijn de CD-ROM aan te passen aan de informatiebehoefte van de betrokken instellingen. De uitgever werd daartoe bereid gevonden. Bovendien werd overeengekomen dat Kluwer Datalex de verantwoordelijkheid voor het project op zich zou nemen. In dat kader werden op de opleidingsinstituten CD-ROM-spelers geplaatst en werden de lesprogramma's binnen de instituten zodanig aangepast dat het onderwijs zou kunnen plaatsvinden met gebruikmaking van deze nieuwe technologie.

De uitgever stelde werkgroepen in voor produktontwikkeling en projectbegeleiding. Het NBBI leverde, naast expertise rond projectopzet en evaluatie, een financiële bijdrage. In een vroeg stadium werd voorzien dat evaluatie van dit project essentieel zou zijn om de resultaten adequaat binnen onderwijs en uitgeverij te kunnen verspreiden. Daarom werd opdracht aan ILS te Den Haag verstrekt om dit project te evalueren. De eindrapportage wordt begin 1992 verwacht. De eerste gebruikerservaringen bij studenten zijn zeer positief.

[contactpersoon: mr. M.J.F. Verstappen]

Bestandsraadpleging in het secundair onderwijs i.s.m. openbare bibliotheken

Het Haags Montessori Lyceum (HML), de Dienst Openbare Bibliotheek Den Haag (DOB), de Haagse Hogeschool studierichting Bibliotheek en Documentaire Informatie (BDI) en het NBBI zijn de participanten in het proefproject BRS. Doel van het project was het introduceren en ervaring opdoen met online en offline bestandsraadpleging in het secundair onderwijs. Tevens werden de mogelijkheden afgetast voor samenwerking in dit kader tussen een school en een openbare bibliotheek.

Na een periode van voorbereiding in 1990 werd in 1991 gestart met de training

van de leerlingen uit de 2e, 3e, 4e en 5e klas en een aantal leraren van het HML. Hierna konden zij vrij zoeken in de, op het HML beschikbare, bestanden, bijvoorbeeld voor het maken van werkstukken en het voorbereiden van lessen. Voor de levering van de aldus gevonden tijdschriftartikelen werd door de schoolbibliotheek en de Openbare bibliotheek gezorgd. Voor de proef was een aantal CD-ROM titels beschikbaar waarvan het niveau van de informatie zou aansluiten bij leerlingen van een secundaire school. Daarnaast kon gezocht worden in de bestanden die, online, via NEON (de host van het NBLC) worden aangeboden.

Door het bureau DSWO-Veldwerk van de Rijksuniversiteit Leiden zijn de onderwijskundige aspecten van het proefproject geëvalueerd. Door de onderzoekers is geconstateerd dat het zoeken in elektronische bestanden door het merendeel van de scholieren als positief wordt ervaren en men pleit voor het handhaven van de BRS-faciliteiten op de school. Dit is ook gebeurd: zowel in het informaticalokaal (waar tijdens de proef de apparatuur stond opgesteld) als in de lerarenkamer en de schoolbibliotheek kan gezocht worden in de bestanden. De ervaringen die tijdens dit project zijn opgedaan ten aanzien van bijvoorbeeld tijdsinvestering, financiën, organisatie, technische realisatie en trainingen zijn in het eindrapport op een rijtje gezet. Het primaire doel van dit rapport is een praktische handreiking te bieden aan (secundaire) scholen die - al dan niet binnen het vak informatiekunde - het zoeken in elektronische bestanden op de school willen introduceren. In 1992 zal het rapport actief worden verspreid.

[contactpersoon: mr. M.J.F. Verstappen]

Informatiestatistiek

Mede naar aanleiding van het in april 1990 door de RABIN uitgebrachte advies "Kwantificering van de informatiesector" heeft het Ministerie van Onderwijs en Wetenschappen het NBBI verzocht de organisatie en begeleiding op zich te nemen van een verkennend onderzoek naar de haalbaarheid (qua inhoud en financiering) van een informatiestatistiek.

Op basis van een door het NBBI opgestelde projectspecificatie is opdracht verleend aan de TRN Groep voor uitvoering van het onderzoek.

Conform de uitgewerkte probleemstelling zullen in het onderzoek de volgende elementen aan de orde komen:

- Het vaststellen van het raamwerk voor het onderzoek, met afbakening en uitgangspunten voor de verdere aanpak.
- Een kwantitatieve en kwalitatieve analyse van het aanbod en de vraag.
- Het ontwikkelen van verschillende opties (met de technische, organisatorische en financiële consequenties) om vraag en aanbod beter op elkaar af te stemmen.

Over dit onderzoek vindt overleg plaats met verschillende partijen, en op basis van de bevindingen en conclusies ervan zullen aanbevelingen worden geformuleerd voor de richting waarin en de wijze waarop de realisatie van een informatiestatistiek kan worden geëffectueerd.

Het onderzoek zal volgens planning in de tweede helft van 1992 zijn afgerond.

[contactpersoon: drs. L.J. Pennings]

Programmalijn D: Informatievoorziening in de marktsector

Demonstratie Informatievoorzieningen bij IC's

Met steun van het Ministerie van Economische Zaken is een proefproject opgezet met als doel om de mogelijkheden van elektronische informatie-diensten te demonstreren aan groepen van bedrijven in het midden- en kleinbedrijf. De proef werd opgezet bij de Innovatiecentra in de regio's Oost-Brabant, Den Haag en Groningen. In het verslagjaar werden binnen deze regio's demonstratie-bijeenkomsten gehouden voor geselecteerde groepen ondernemers. De ondernemers werd aansluitend de mogelijkheid geboden via de InnovatieCentra informatie uit databanken op te vragen. Hiervan werd enthousiast gebruik gemaakt. Het project wordt geëvalueerd door Bureau Blankert te Hengelo.

[contactpersoon: A. van Geest]

De informatiebehoeften van het MKB in de toekomst: Ontwikkeling van een veranderingsmodel voor sectoren en branches

In opdracht van het NBBI heeft het Economisch Instituut voor het Midden- en Kleinbedrijf (EIM) een haalbaarheidsonderzoek uitgevoerd voor een proefproject dat tot doel heeft een veranderingsmodel te verkrijgen dat de marsroute aangeeft om van de huidige situatie in de informatieverzorging ten behoeve van het MKB terecht te komen in de op de middellange termijn te verwachten en te wensen situatie.

Het onderzoek vormt een uitwerking van het in het RABIN-advies

"Informatieverzorging voor en door het bedrijfsleven: tien actiepunten"

geformuleerde voorstel voor een proefproject regionale samenwerking, dat door de Minister van Economische Zaken werd ondersteund.

Mede als gevolg van overleg tussen de Minister van EZ en de RABIN is besloten om het proefproject specifiek te richten op de regio Rotterdam.

In een eerste oriëntatie (NBBI-rapport: "Informatieverzorging voor het MKB in de regio Rotterdam") was naar voren gekomen dat volgens de intermediaire organisaties onvoldoende gebruik wordt gemaakt van de bestaande mogelijkheden. In het haalbaarheidsonderzoek zijn verschillende voor het onderzoek kansrijke sectoren geïdentificeerd. Bij de betreffende branche-organisaties is gepeild in hoeverre bereidheid bestaat om aan een eventueel hoofdonderzoek naar de toekomstige informatiebehoeften mee te werken. Door een aantal branche-organisaties is die bereidheid uitgesproken.

Vervolgens zijn twee sectoren nader geanalyseerd: CV-installatiebedrijven en Carrosseriebouw. Deze case-studies hebben duidelijk gemaakt hoe in het hoofdonderzoek de toekomstige informatiebehoeften kunnen worden bepaald en welke capaciteit het hoofdonderzoek zal vergen.

Een aantal van de conclusies luidt:

- * In het MKB bestaat nauwelijks een gearticuleerde vraag naar strategische informatie, maar wel een duidelijke behoefte aan gestructureerde (tactische) informatie die direct van belang is voor het dagelijkse reilen en zeilen van de onderneming.
- * Branche-organisaties zijn geïnteresseerd in een onderzoek dat voor hun branche de strategische informatiebehoefte van hun leden in kaart brengt.
- * MKB-bedrijven zijn niet in staat om zelf aan te geven aan welke strategische informatie ze behoefte hebben.
- * De strategische vraagstukken waarmee een branche wordt geconfronteerd danwel in de nabije toekomst zal gaan worden, worden in sterke mate bepaald door de actoren in de omgeving van de onderneming (leveranciers, afnemers, overheid, arbeidsaanbod, innovators, branche-organisaties, AA-consulenten e.d.).

Door in het hoofdonderzoek de aandacht te richten op deze partijen (netwerkanalyse) kan het meest adequaat de toekomstige informatiebehoefte van een branche in kaart worden gebracht.

Door het Ministerie van Economische Zaken is parallel aan bovenbeschreven project een onderzoek gestart naar de kenmerken van het informatiegedrag van de ondernemer in het MKB. Afstemming vindt plaats over de invulling van beide onderzoeken. De eerste resultaten van het EZ-onderzoek zullen in het voorjaar van 1992 beschikbaar komen. In overleg met EZ zal op basis van de resultaten van beide onderzoeken bekeken zal worden welke vervolgvactiteiten kunnen worden aangepakt.

[contactpersoon: drs. L.J. Pennings]

Programmaliijn E: Onderzoek en ontwikkeling informatieverzorging

Informatie-landkaart

Binnen het veld van de informatieverzorging kan een groot aantal organisaties worden onderscheiden, met elk hun eigen doelstellingen, activiteiten, aandachtsgebieden en nationale en/of internationale vertegenwoordigingen. Een actueel en compleet overzicht van het veld was tot nu toe niet beschikbaar. Daarom heeft het NBBI in 1989 het initiatief genomen een dergelijk overzicht, in samenwerking met Koninklijke Bibliotheek, NBLC en RABIN samen te stellen. Eind 1989 is een definiërende voorstudie opgezet die tot doel had het te onderzoeken terrein af te bakenen en relevante organisaties te specificeren. Aan de hand van dit onderzoek is een basismodel opgesteld waarin de te onderzoeken elementen zijn opgenomen die de basis voor de beschrijving van de organisaties vormden. Dit deel van het onderzoek is begin 1990 uitgevoerd door Johan van Halm Associates te Amersfoort.

Het vervolgonderzoek, uitgevoerd in 1990/1991, had tot doel de organisaties binnen het veld van informatieverzorging te inventariseren. Daartoe is gebruik gemaakt van allerlei 'grijze' overzichten en van een enquête onder de doelgroep. De gegevens zijn in elektronisch raadpleegbare vorm opgeslagen. Dit onderzoek is uitgevoerd door drs. J. de Ridder en mevrouw drs. A.W. Wamsteker-Meijer van Innogration te Leiden.

Een en ander leidde in december 1991 tot de publikatie van de 'Informatielandkaart' die wordt uitgegeven door het NBLC.

Een uitgebreide analyse van de 'informatie-sector' van de hand van mevrouw Wamsteker is als inleiding in de publikatie opgenomen.

Met KB en NBLC zijn afspraken gemaakt over de vervolgactiviteiten. De KB heeft van het onderzoekmateriaal een raadpleegbare collectie samengesteld en is voornemens de elektronische versie van het materiaal in een voor het publiek geschikte vorm binnen de KB toegankelijk te maken. De KB zal volgens afspraak het materiaal voortdurend bijwerken zodat vervolgpublikaties eenvoudig tot stand kunnen komen.

[contactpersoon: A. van Geest]

Praktijkgerichte analyse van beroepsopleidingen voor informatieverzorgers

In 1990 bleek uit onderzoek door het LICOR (Leids Interdisciplinair Centrum voor Onderwijsresearch) dat beroepsopleiding en beroepspraktijk in de informatieverzorging niet goed aansluiten. In april 1991 heeft het NBBI een workshop georganiseerd voor de betrokken partijen. Centraal daarbij stonden enerzijds de uitkomsten van het LICOR-onderzoek maar ook de vraag of en zo ja, hoe, de vervolgactiviteiten ter hand kunnen worden genomen.

Onderstaand conclusies uit de workshop:

- * Er moet een structuur komen voor overleg tussen opleidingen en praktijk waarbij gezien moet worden in hoeverre het LOBO dit kan organiseren. Het NBBI zou zich moeten inspannen om dat structurele overleg tot stand te doen komen.
- * Er is behoefte aan vaardigheden op het bibliotheektechnisch/uitvoerend vlak. Er zijn in de Nederlandse informatiediensten te weinig 'library technicians' werkzaam. Zowel de GO als de SOD verzorgen al relevante opleidingen. Deze zouden uitgebreid kunnen worden. Daarnaast zou het HBO met korte tweejarige cursussen kunnen komen om op te leiden voor de middenniveaus.
- * Vraag en aanbod op het terrein van de bij- en nascholing moet zorgvuldig bekeken worden.
- * De beroepsverenigingen hebben duidelijk een rol bij het vaststellen van beroepsprofielen. De workshop komt tot de conclusie dat er niet één maar meer profielen zijn. Het is noodzakelijk dat de kernfuncties in bibliotheken en informatie-instellingen nauwkeurig beschreven worden.
- * Verkenning van het niet-traditionele beroepsveld is dringend nodig. De bestaande opleidingen zien er een nieuwe markt in.
- * Op het terrein van internationale/Europese verkenning van opleiding en beroepspraktijk hoopt men dat het NBBI bronnen kan aanboren ter financiering en ondersteuning.

[contactpersoon: M.A.M. Laqueur]

Auteursrecht en documentlevering

Op verzoek van enkele organisaties uit de bibliotheekwereld heeft het NBBI een onderzoek laten uitvoeren naar de toepassing en consequenties van de huidige Auteurswet 1912 inzake (electronische) documentlevering. In het onderzoek zijn de voorgenomen wijziging van de Auteurswet en het Reprobesluit betrokken.

Bovendien is een korte schets gegeven van de internationale situatie op dit terrein. Het onderzoek werd uitgevoerd door het Instituut voor Informatierecht (mr. P.B. Hugenholtz) van de Universiteit van Amsterdam.

De onderzoeksvragen zijn primair belicht vanuit de optiek van de intermediairs (in het bijzonder de bibliotheken) en de eindgebruikers. Het rapport geeft een overzicht van de juridische aspecten en consequenties van documentlevering door met name de genoemde intermediaire organisaties. Bovendien bevat het rapport een aantal praktische handreikingen.

De beschouwingen en conclusies van het Instituut voor Informatierecht hebben mede de basis gevormd voor een reactie van vertegenwoordigers van de bibliotheekwereld en de universiteiten in de richting van het Ministerie van Justitie. In deze reactie werd bezorgdheid uitgesproken over de consequenties van de voorgenomen aanscherping van de Auteurswet 1912 in het licht van recente en toekomstige ontwikkelingen aangaande de, andere dan papieren vormen van, documentlevering.

[contactpersoon: mr. M.J.F. Verstappen]

Inventarisatie documentleveringsdiensten

Op verzoek van de RABIN verzorgt het NBBI een inventariserend onderzoek naar documentleveringsdiensten. Hieronder wordt verstaan het leveren van een print of kopie van een tijdschriftartikel, een artikel uit een losbladig werk of een rapport, verslag o.i.d.. Het gaat daarbij om levering zowel op papier als in elektronische vorm.

De RABIN heeft behoefte aan recente gegevens over documentleveringsdiensten in het kader van verschillende van haar adviesactiviteiten. De inventarisatie beoogt dan ook inzicht te geven in de activiteiten van diverse organisaties die zich op enigerlei wijze bezighouden met het leveren van tijdschriftartikelen. Het gaat daarbij met name om openbare, wetenschappelijke en speciale bibliotheken, de boekhandel en de uitgeverij. In het onderzoek worden eveneens organisaties betrokken die zich met voorwaardescheppende activiteiten bezighouden ten behoeve van de ontwikkeling van documentleveringsdiensten en de ontwikkeling van de infrastructuur van de documentaire informatieverzorging. Het zwaartepunt komt in het onderzoek te liggen op publiek-private samenwerkingsvormen.

De inventarisatie wordt uitgevoerd door het organisatie-adviesbureau Innogration Management Consultants te Leiden. In de eerste fase, die in december 1991 is uitgevoerd, is een lijst vastgesteld van organisaties die benaderd zullen worden middels een enquête. Bij een aantal van hen is in een korte voorronde gepeild in hoeverre en op welke aspecten de enquêtering voldoende response zal opleveren. De enquête en analyse van de gegevens zal begin 1992 plaatsvinden.

[contactpersoon: mr. M.J.F. Verstappen]

Snelle levering van artikelen uit veelgevraagde tijdschriften door wetenschappelijk bibliotheken (RAPDOC)

In het begin van 1991 is door de Stichting Centrum voor Bibliotheek-automatisering Pica een plan ingediend, waarin de in het Samenwerkingsverband Pica deelnemende bibliotheken het idee hebben uitgewerkt voor een organisatorische en technische opzet voor de onderlinge levering van tijdschriftliteratuur. Op verzoek van het ministerie van O&W heeft NBBI met Pica en de bibliotheken van de Technische Universiteit Delft, van de Landbouwniversiteit Wageningen, van de Koninklijke Akademie van Wetenschappen en met de Koninklijke Bibliotheek overlegd over de wijze waarop deze zogenoemde zwaartepuntbibliotheken in de opzet kunnen participeren. Eind 1991 zijn hierover afspraken gemaakt, waardoor de weg open is voor het verzorgen van de noodzakelijke financiering en de realisatie in de komende drie jaar.

Het is de bedoeling dat op centraal niveau een database van de inhoudsopgaven van ca. 6000 tijdschriften beschikbaar komt die door de deelnemers kan worden benut voor het aanvragen van artikelen. Voor de startinvoer en aanvulling van deze

titeldatabase zal nog een keuze moeten worden gemaakt uit een aantal mogelijkheden. Ten aanzien van de levering wordt een bepaalde verdeling van de tijdschriften over de deelnemers nagestreefd, waarbij garanties moeten worden afgegeven voor het verkrijgen van de aangevraagde artikelen binnen 24 uur in de uiteindelijke operationele situatie. De deelnemers zullen organisatorische maatregelen moeten nemen om de vereiste beschikbaarheid mogelijk te maken. Met behulp van speciale werkstations en scanningsapparatuur zal de onderlinge uitwisseling plaatsvinden.

[contactpersoon: ir. J. Diekmann]

Online Contents

De Bibliotheek van de Katholieke Universiteit Brabant (KUB), de Koninklijke Bibliotheek (KB) en de Stichting Centrum voor Bibliotheekautomatisering Pica voeren gezamenlijk een proef uit met het in elektronische vorm toegankelijk maken van de inhoudsopgaven van tijdschriften. Met behulp van scanning- en OCR-technieken worden de inhoudsopgaven van de tijdschriften bij de KUB en een selectie van 2000 tijdschriften bij de KB machineleesbaar gemaakt.

De resultaten in de vorm van een tweetal databases die bij de KUB en de KB raadpleegbaar zijn, zullen de basis kunnen vormen voor de ontwikkeling van een opzet op landelijke schaal. Daardoor zal het in de toekomst mogelijk worden de tijdschriften op artikelniveau te benaderen en eventuele aanvragen daarop te baseren.

In een proefopstelling wordt onderzocht of en in welke mate wordt tegemoet gekomen aan de wensen en eisen die wetenschappers stellen aan de toegankelijkheid van tijdschriftliteratuur.

De KB zal tevens beproeven in hoeverre door handmatige invoer additionele mogelijkheden worden geschapen voor bibliotheken die (nog) niet over de noodzakelijke programmatuur beschikken.

Op verzoek van het ministerie van O&W heeft het NBBI de projectbegeleiding en financiering van de KB-activiteiten op zich genomen.

[contactpersoon: ir. J. Diekmann]

Proefproject Scanning BTUD

In de maanden februari 1991 tot maart 1992 is door de bibliotheek van de Technische Universiteit Delft (BTUD) het proefproject Scanning uitgevoerd.

Doel van het proefproject is het onderzoeken van de mogelijkheden voor de bouw van functiegerichte toepassingen t.a.v. de dienstverlening 'documentleverantie' van de bibliotheek. Tijdens het proefproject zijn voor een tweetal productieprocessen binnen de BTUD de mogelijkheden van scanning en OCR uitgetest. Dit heeft geresulteerd in een proefstelsel dat getest en intern geëvalueerd wordt.

Onderdeel van de dienstverlening van de BTUD is het leveren van inhoudsopgaven van bepaalde tijdschriften aan zijn gebruikersgroep, zijn klanten. Zij hebben een

abonnement op deze service. In het deelproject 'Inhoudsopgaven' is onderzocht of het mogelijk is met behulp van scanning het proces van abonnementsafhandeling efficiënter voor BTUD en de klant te laten verlopen.

Een tweede proefproject betrof het opbouwen van een onderwerpsgerichte database met gegevens over artikelen van een aantal tijdschriften, relevant voor het onderwerp 'Integraal Waterbeheer'. Daarbij wordt het principe van een free-text database gehanteerd. Het opbouwen van indexen vindt niet plaats door het toekennen van trefwoorden maar door het gebruiken van woorden uit de abstracts zelf als zoekingen op de artikelen.

In een vervolg op de ontwikkelde activiteiten zal de beschikbaarstelling van de toepassing voor de eindgebruikers worden bekeken. Hierbij zullen de mogelijkheden van samenwerking met andere projecten op dit terrein worden verkend.

Op verzoek van het Ministerie van Onderwijs en Wetenschappen heeft het NBBI het (financiële) beheer van het proefproject op zich genomen. Op het terrein van documentlevering en het beter toegankelijk maken van wetenschappelijke literatuur zijn door verschillende instellingen projecten en onderzoeken gestart. Het NBBI heeft in het kader van de projecten waar zij bij betrokken is aandacht gevraagd voor afstemming op die terreinen waar een landelijke aanpak/ontwikkeling gewenst is. Waar mogelijk dienen partijen tot samenwerking te komen. Dit geldt met name voor de wijze waarop gegevens worden opgeslagen in verband met de uitwisseling van gegevens tussen instellingen.

[contactpersoon: mr. M.J.F. Verstappen]

Marktonderzoek databaseproducenten en hostorganisaties in Nederland

In vervolg op een in 1990 uitgevoerd onderzoek naar de markt voor host-organisaties heeft het NBBI in 1991 geparticipeerd in een Europees onderzoek naar de markt voor databaseproducenten en hostorganisaties.

Het onderzoek werd geïnitieerd door het Information Market Observatory (IMO) dat door de Europese Commissie is ingericht vanuit het actieplan voor het ontwikkelen van de Europese Informatie Markt (IMPACT).

Het IMO verzamelt zelf kwantitatieve gegevens met betrekking tot de ontwikkeling van de Europese informatiemarkt en bevordert samenwerking tussen organisaties die op dit terrein onderzoek uitvoeren. Dit alles met als doel verbetering aan te brengen in de beschikbaarheid, kwaliteit en vergelijkbaarheid van gegevens die inzicht geven in de ontwikkeling van de markt voor elektronische informatie.

Het survey-onderzoek was gericht op het verzamelen van financieel-economische gegevens (gespecificeerde kencijfers t.a.v. omzet, personeel, afnemers over de jaren 1989 en 1990) bij host-organisaties en database-producenten. Uitgaande van een gemeenschappelijke vragenlijst en mede d.m.v. interviews met deskundigen werden door organisaties in de verschillende lidstaten gegevens verzameld bij de in de betreffende lidstaat gevestigde bedrijven en organisaties.

De begeleiding en coördinatie van het onderzoek op Europees niveau was in handen van de European Information Industry Association (EIIA).

Het onderzoek is in drie fasen uitgevoerd.

In de eerste fase werden door de nationale organisaties lijsten opgesteld met te benaderen host-organisaties en databaseproducenten.

De tweede fase betrof de datacollectie.

In de derde fase werden de verzamelde gegevens geanalyseerd en geaggregeerd en werden de resultaten gepubliceerd.

Het NBBI, dat verantwoordelijk was voor het Nederlandse aandeel in de survey, heeft Bakkenist Management Consultants opdracht verleend voor de verzameling en interpretatie van de gegevens.

De datacollectie via een schriftelijke enquête bij 185 organisaties vond plaats in de periode van april tot en met juli 1991, gevolgd door interviews en overleg met deskundigen van de Nederlandse Vereniging van Informatiedienstenleveranciers (NVI) en de Vereniging van Online Gebruikers in Nederland (VOGIN).

Het Nederlandse rapport werd gepubliceerd in januari 1992. Het samenvattende Europese rapport zal volgens planning in het voorjaar van 1992 worden gepubliceerd.

[contactpersoon: drs. L.J. Pennings]

Milieu-informatie in Duitsland

Het NBBI heeft een verkennend onderzoek uitgevoerd naar ontwikkelingen op het gebied van de milieu-informatie in Duitsland.

De aandacht was daarbij primair gericht op openbaar toegankelijke documentaire milieu-informatie voor professioneel gebruik.

De keuze om de ontwikkelingen in Duitsland op dit terrein in kaart te brengen is bepaald door de volgende factoren:

- De milieuproblematiek in Nederland en Duitsland is vergelijkbaar.
- Een verkenning van de ontwikkelingen in Duitsland kan inzichten opleveren welke van belang kunnen zijn voor de inrichting van de Nederlandse infrastructuur voor de milieu-informatieverzorging.
- In breder verband werd inzicht in ontwikkelingen op het gebied van de toepassing van nieuwe informatietechnologie, betrekking hebbend op het interdisciplinaire terrein van de milieu-informatie, van belang geacht.

Naast literatuurstudie en verdere oriëntatie op de congressen "Umweltinformationssysteme" en "Informatik für den Umweltschutz" is overleg gepleegd met verschillende deskundigen in Nederland en Duitsland. Een en ander heeft geleid tot de start van een NBBI-project "Milieu-informatie" dat in 1992 werd opgezet.

[contactpersoon: drs. L.J. Pennings]

Informatie-marketing ten behoeve van het Midden- en Kleinbedrijf

Het NBBI heeft een inventariserend onderzoek verricht naar de informatie-marketing van bibliotheken in Groot-Brittannië.

De Nederlandse markt van informatievoorziening ten behoeve van het MKB kenmerkt zich door een inadequate afstemming van vraag en aanbod. Een belangrijke verklaring hiervoor is de aanbod-gerichte benadering van de informatie-aanbieders. Uitgangspunt zou juist de informatiebehoefte van de gebruiker moeten zijn.

In Groot-Brittannië bestaat een traditie dat openbare en wetenschappelijke bibliotheken informatie aan het bedrijfsleven leveren en in veel gevallen daar ook een tarief voor in rekening brengen. Deze situatie doet veronderstellen dat de Britse instellingen in staat zijn geweest een produkt af te stemmen op de markt, en hun markt dus ook goed kennen. Indien die veronderstelling juist is zou dat waardevolle inzichten kunnen opleveren in informatie-marketing beleid.

Na nadere bestudering van de Britse instellingen, blijkt deze verwachting in de praktijk echter niet geheel uit te komen. Hoewel alle bibliotheken doordrongen zijn van het belang van marketing en hierop duidelijk een visie hebben, blijkt enerzijds dat met name grote openbare bibliotheken de principes van de marketing niet optimaal in hun bedrijfsvoering toepassen. Ook als de dienstverlening in rekening wordt gebracht betekent dit niet per definitie een verbetering in het gevoerde marketingbeleid. Anderzijds bestaan voorbeelden van kleinere openbare bibliotheken die hun dienstverlening beter op de behoeften van het MKB hebben weten af te stemmen. Ook verschillende wetenschappelijke bibliotheken hebben een effectiever marketingbeleid weten door te voeren dan de grote openbare bibliotheken.

De resultaten van dit onderzoek zijn als een NBBI-bericht Extra verspreid in maart 1992.

[contactpersoon: A. van Geest]

Verkenning organisatorische infrastructuur opleidingen in het buitenland

In 1991 heeft het NBBI een onderzoek naar het niet-traditionele werkveld in de informatieverzorging gestart.

Doelstelling is zicht te krijgen op de wijze waarop in het buitenland beroepsorganisaties en opleidingen omgaan met het niet-traditionele werkveld.

De vraagstelling is als volgt geformuleerd.

1. Welke veranderingen vanuit de techniek en vanuit de maatschappelijke discussie zijn wezenlijk voor de praktijk van de informatieverzorging? Welke invloed hebben die veranderingen op de groei en diversificatie van de informatievraag en -behoefte?
2. De veranderingen blijken te leiden tot een stagnering in de arbeidsmarkt voor wat betreft het traditionele bibliotheekwerk terwijl er een onduidelijke vraag

- blijft en groeit in een onbekend veld (bredere markt).
3. In hoeverre richten opleidingen zich op die bredere markt, bijvoorbeeld in termen van nieuwe vakken en stages)?
 4. Welke samenwerkingsverbanden zijn er en in hoeverre kunnen die als voorbeeld dienen voor de Nederlandse situatie?

[contactpersoon: M.A.M. Laqueur]

Verbeteren toegankelijkheid museumcollectie

Het NBBI heeft een verkennend onderzoek laten verrichten door het bureau Research voor Beleid naar de mogelijkheden voor een gemeenschappelijke aanpak van de automatisering van de registratie en ontsluiting van museumcollecties. Deze verkenning dient als basis voor toekomstige NBBI-activiteiten m.b.t. de informatisering van musea en voor de besluitvorming over deelname aan projecten op dit terrein, waarbij het zwaartepunt is gelegd op de registratie en de ontsluiting van objectgegevens.

Het onderzoek heeft duidelijk gemaakt dat in de museumwereld een groeiende belangstelling bestaat voor automatisering ter ondersteuning van de museale taken. Men onderkent ook de meerwaarde die een gemeenschappelijke aanpak van museumautomatisering kan hebben, maar benadrukt tegelijk de differentiatie van het museale veld, die samenhangt met het unieke karakter van de objecten en de diversiteit in de verzamelmotieven.

De graad van automatisering in de musea loopt sterk uiteen en een niet te veronachtzamen factor is ook het sterk ontwikkelde individualiteitsgevoel, mede samenhangend met uniciteit van de collectie en de wens om deze zorgvuldig te beheren.

Op grond van deze bevindingen ziet het NBBI mogelijkheden voor samenwerking op terreinen die ondersteunend en voorwaardenscheppend zijn voor een gemeenschappelijke aanpak, en onderkent tevens de noodzaak van zorgvuldige fasering. De bedoelde samenwerking betreft vooral de opbouw en uitwisseling van thesauri en woordenlijsten, alsmede de uitwisseling van technische kennis, van faciliteiten en van databanken. Voor de ontwikkeling van een gemeenschappelijk model voor registratie van objectgegevens worden ook mogelijkheden gezien. Het rapport "Mogelijkheden voor gemeenschappelijke aanpak automatisering museumschatten" is op brede schaal verspreid onder de deskundigen en musea die hebben deelgenomen aan het onderzoek en onder partijen die belang kunnen hebben bij de daarin beschreven bevindingen en aanbevelingen.

Verder overleg met een aantal partijen heeft geleid tot het formuleren van de volgende projectideeën waarvan de haalbaarheid momenteel wordt getoetst.

1. Thesaurusontwikkeling voor deelcollecties.

Musea hebben behoefte aan thesauri op een groot aantal terreinen. In samenwerking met SIMIN en RKD zullen activiteiten terzake kunnen worden ondernomen.

2. Modellen voor gemeenschappelijke aanpak van museumautomatisering. Aandacht zal m.n. worden gegeven aan de samenwerkingsmogelijkheden, gezamenlijke aanpak en opleidingsaspecten. Overleg over de uitwerking van dit voorstel zal plaatsvinden met SIMIN, RKD, Regionale Museumconsulenten, Pica, IMC en Stichting GO.
3. Proefproject toegankelijkheid museumcollecties voor wetenschappers. Het betreft een onderzoek naar de specifieke informatie over museumcollecties welke voor wetenschappers van belang zijn en de wijze waarop deze toegankelijk kunnen worden gemaakt. Met name wordt hierbij gekeken naar opslag van gegevens in combinatie met afbeeldingen van de objecten. Hierover wordt overleg gevoerd met het Museum Boymans-van Beuningen in Rotterdam.

[contactpersoon: mr. M.J.F. Verstappen]

Programmaliijn F: Standaardisatie en harmonisatie

Ontwikkeling toegangsfaciliteiten infobestanden (KUB-gids)

De Bibliotheek van de Katholieke Universiteit Brabant (KUB) heeft een eerste opzet gecreëerd voor een meer geüniformeerde toegang tot de raadpleegbare bestanden, waardoor de gebruikers geholpen worden bij het raadplegen daarvan.

Op basis daarvan is in de loop van 1991 een voorstel uitgewerkt om de faciliteiten verder te verbeteren d.m.v. een zogenoemde 'knowledge navigator'.

Op verzoek van het ministerie van O&W heeft NBBI de projectbegeleiding en financiering van de KB-activiteiten op zich genomen.

[contactpersoon: ir. J. Diekmann]

Programmaliijn G: Informatievoorziening alfa-disciplines

In vervolg op de activiteiten in 1990 zijn enkele demonstratie-, pilot- en studieprojecten - op basis van de aanbevelingen die uit het voorafgaande gebruikersonderzoek naar voren zijn gekomen - verder uitgewerkt en gerealiseerd.

Ontwikkeling bibliotheek-instructie materiaal

De bibliotheekinstructiegidsen - algemeen en specifiek voor gebruik van de PICA-OPC - zijn aangevuld met courseware die in opdracht is ontworpen en ontwikkeld door de Vakgroep Computer & Letteren van de Rijksuniversiteit Utrecht.

Het is daardoor mogelijk op MS-DOS PC's de handelingen in een OPC te simuleren d.m.v. een bestand dat is uitgerust met een speciaal module die voor de diverse vakgebieden afzonderlijk met vakspecifieke informatie kan worden gevuld door bibliotheekmedewerkers.

Na testen van een prototype en enkele proefversies van de software is de definitieve versie in de eerste helft van 1991 gereed gekomen.

De gidsen zijn gebruikt door de deelnemers van het experiment m.b.t. de toegang vanaf de werkplek tot bibliotheeksystemen.

PICA heeft de distributie van gidsen en diskettes met de courseware op zich genomen.

Toegang vanaf de werkplek tot bibliotheeksystemen

In een semi-experimentele benadering is het raadplegen van bibliotheeksystemen vanaf hun werkplek door universitaire medewerkers nader bekeken in relatie tot mogelijkheden van de huidige bibliotheeksystemen.

Binnen drie verschillende vakgroepen, verdeeld over verschillende universiteiten, heeft eind 1990 een beperkt aantal onderzoekers gelegenheid gekregen om gedurende twee maanden bibliotheeksystemen vanaf de werkplek te gebruiken. Het gaat daarbij om

- het raadplegen van lokale bibliotheekstelsysteem met een online publiekscatalogus (LBS/OPC) en via die weg publikaties aanvragen of reserveren;
- de individuele toegang tot een landelijk zoek-, bestel- en reserveringssysteem (NCC/IBL).

Uit de registratie van de ervaringen en de discussie daarover met de deelnemers komt naar voren dat het gebruik van de lokale systemen over het algemeen als goed wordt ervaren. Het landelijke systeem dat in eerste instantie is bedoeld voor de bibliotheekmedewerkers, blijkt veelal na enkele pogingen als moeilijk te worden beschouwd. Hoewel in het algemene gebruikersonderzoek binnen de alfa-disciplines in 1989 van veel kanten het raadplegen van bibliotheeksystemen op de werkplek als een duidelijke wens naar voren is gebracht, is in proefopzet de frequentie van het gebruik niet zeer groot geweest.

Demonstratie CD-ROM 'Drukkersmerken'

In 1990 hebben de Koninklijke Bibliotheek, het NBBI en de Vakgroep Computer & Letteren van de Rijksuniversiteit Utrecht besloten om samen te gaan werken bij de totstandkoming van een CD-ROM waarop naast tekst ook illustraties zijn geplaatst. Het idee voor deze CD-ROM is voortgekomen uit een onderzoek naar de behoeften en wensen die binnen de alfa-disciplines bestaan inzake de informatieverzorging. In dat onderzoek (NBBI/IVA, 1988) werd onder andere geconcludeerd dat het voor de kunst- en cultuursector van groot belang is om afbeeldingen in elektronische vorm in alle rust op de werkplek te kunnen bekijken.

De bedoeling van deze CD-ROM is het beschikbaarstellen van een kunsthistorische collectie als demonstratie-instrument zodat voor wetenschappers en andere belangstellenden kan worden gedemonstreerd dat het technisch mogelijk is een dergelijke collectie op de eigen lokatie te raadplegen. Dit NBBI-project is erop gericht dat deze stimulerende actie in de kunsthistorische sector navolging zal krijgen waardoor op termijn een betere toegankelijkheid en bereikbaarheid van beeldmateriaal tot stand kan komen. Bij deze CD-ROM is gekozen voor de collectie 'Drukkersmerken' van de Koninklijke Bibliotheek.

Voor de ontsluiting van de collectie 'Drukkersmerken' is gebruik gemaakt van ICONCLASS, een iconografisch classificatiesysteem. Met de ICONCLASS-toepassing is het mogelijk beeldmateriaal te beschrijven, in geautomatiseerde vorm te raadplegen en geautomatiseerd te ontsluiten. Het beheer van deze toepassing berust bij de Rijksuniversiteit Utrecht.

De CD-ROM en het daarbij behorende handboek zijn eind 1991 gereed gekomen. Aansluitend is een gebruikersevaluatie voorzien.

[contactpersoon: A. van Geest]

Selectieve retro-automatisering

In opdracht van het NBBI heeft de Sectie Bibliotheekonderzoek van de Koninklijke Bibliotheek een inventarisatie gemaakt van voor alfa-wetenschappers relevante catalogi, documentaire bestanden en bibliografieën. Het ging hierbij in het bijzonder om bestanden waarvan de beschrijvingen niet, of slechts ten dele, in gedigitaliseerde vorm beschikbaar zijn.

Het doel van het onderzoek is om te achterhalen welke bestanden zich bij voorrang lenen voor retrospectieve verwerking, mede gelet op de kosten en inspanningen die daarmee gemoeid zijn.

Mede uitgaande van eerder uitgevoerde deel-inventarisaties is een lijst samengesteld van 166 door bibliotheken beheerde catalogi en documentaire bestanden en 21 gedrukte bibliografieën. Vervolgens is het overzicht ingeperkt tot die bestanden waarvan de retrospectieve verwerking van de titelbeschrijvingen naar het oordeel van de onderzoekers voor alfa-wetenschappers het meest van belang zou zijn. Daarbij zijn 69 door bibliotheken beheerde catalogi en documentaire bestanden en 8 gedrukte bibliografieën geselecteerd.

Bij de verdere selectie wordt hoge prioriteit gegeven aan de vakbibliografieën, die specifiek op Nederland gericht zijn, waardoor de titels waarschijnlijk niet uit andere bestanden kunnen worden ontleend, en aan de grotere of unieke bestanden per vakgebied. Aan een inventarisatie en retro-automatisering van privé-bestanden hoeft geen prioriteit te worden toegekend, omdat deze steeds meer zullen worden opgebouwd door het downloaden van titels uit machineleesbare bestanden. In een plan van aanpak worden verschillende technische en organisatorische onderzoeken gespecificeerd die nog moeten voorafgaan aan de daadwerkelijke retrospectieve verwerking van bestanden.

M.b.t. de voorbereidende activiteiten is prioriteit gegeven aan gebruikersonderzoek en is een enquête voorbereid bij de universitaire medewerkers, verbonden aan de vakgroepen op de in het onderzoek bestreken alfa-terreinen. Deze enquête beoogt inzicht te geven in het literatuurzoekgedrag van de respondenten en het belang dat wordt gehecht aan retro-automatisering van afzonderlijke bestanden.

[contactpersoon: drs. L.J. Pennings]

3. Overige activiteiten

Vertaaltechnologie (EUROTRA)

In het vervolg op het EG-programma EUROTRA-I (automatisch vertalen) dat in 1990 is afgesloten, worden binnen het programma EUROTRA-II in 1991-1992 verdere activiteiten rond het ontwikkelen van een automatisch vertaalsysteem ontplooid. De nadruk ligt in deze fase op de voorbereiding van de ontwikkeling van een operationeel EUROTRA-systeem. In Nederland worden deze onderzoek- en ontwikkelingswerkzaamheden uitgevoerd door de Stichting Taaltechnologie (STT). Het NBBI voert op verzoek van de Ministeries van Onderwijs en Wetenschappen en Economische Zaken het beheer over de nationale financiële bijdrage in EUROTRA-II.

In het kader van de uitbreiding van EUROTRA-I met de talen Spaans en Portugees, zijn in Nederland een tweetal projecten opgestart die beide in 1991 zijn afgesloten. In het project EUROTRA-GRAMMAR is door de STT en het Instituut voor Taal- en Kennistechnologie onderzoek verricht naar de opbouw van een database met grammaticale regels voor een viertal talen, nl. Nederlands, Engels, Spaans en Portugees. E.e.a. heeft geresulteerd in twee onderzoeksrapporten en een experimenteel grammaticaal expertsysteem. Als follow-up van EUROTRA-GRAMMAR is een projectvoorstel ingediend in het kader van het EG-programma Linguistic Research and Engineering (LRE). LRE is ondergebracht in het koepelprogramma TELEMATICS dat in 1993 van start zal gaan.

In het project EUROTRA-LEXIC (fase 1) is in een samenwerkingsverband tussen de STT en twee industriële partners, te weten Philips Natuurkundig Laboratorium en Van Dale Lexicografie, een haalbaarheidsonderzoek uitgevoerd naar het maken van grootschalige Nederlandse en Spaanse lexicale bronnen voor natuurlijke taalverwerkingssystemen. Het onderzoek heeft niet geleid tot een voortzetting van het project (fase 2) tussen genoemde partners. Wel heeft de STT op basis van de resultaten van fase 1 een projectvoorstel ingediend in het kader van LRE.

In december 1991 zijn de eerste initiatieven genomen om in Nederland te komen tot een klankbordgroep voor het bovengenoemde LRE-programma. Het NBBI zal naar verwachting deel uit maken van deze klankbordgroep.

EG-actieplan voor bibliotheken

In de loop van 1991 kreeg het Europese programma op het gebied van samenwerking tussen bibliotheken zijn beslag. Door de Europese Commissie is in 1990 aangekondigd dat het oorspronkelijk autonome EG-actieplan voor bibliotheken zou worden ondergebracht in het Derde Kaderprogramma voor Onderzoek en Technologische Ontwikkeling 1990-1994 (OTO) en met name binnen het specifieke programma voor 'Telematicasystemen van Algemeen Belang'.

De financiële invulling 1991-1994 is nu als volgt:

Onderdelen:	Miljoen ECU:
1. Overheidsdiensten	41,3
2. Vervoerswezen	124,4
3. Gezondheidszorg	97
4. Flexibel en afstandsonderwijs	54,5
5. Bibliotheekwezen	20
was: 22,5 - overhead 2,5 mio	
6. Linguïstiek	22,5
7. Plattelandsgebieden	14
Totaal	376,2

Voor de bibliotheekactiviteiten staat derhalve 20 miljoen ECU ter beschikking over 3 jaar.

Juli 1991 is de Call for Proposals voor het bibliotheekprogramma afgekondigd. De sluitingstermijn voor voorstellen was 2 december 1991.

De Nederlandse focal point commissie is op verzoek van de ministeries van O&W en van WVC in het leven geroepen. Leden zijn:

- P.J.Th. Schoots, voorzitter
- dr. W. van Drimmelen
- drs. J.J.M. van Gent
- drs. J.K.W. van Leeuwen
- J.C. Mijnaerends (vanaf 1.1.1992 dr. J. de Vuijst)
- mevrouw M.A.M. Laqueur, secretariaat

Het Nederlandse focal point heeft in de afgelopen periode op basis van contacten met het georganiseerde bibliotheekwezen en met verwante organisaties een uitvoerige voorlichting verzorgd. Vanaf de uitkomst van de Call for Proposals is met de indieners van voorstellen een aantal bijeenkomsten georganiseerd t.b.v. begeleiding en advies rond de presentatie van voorstellen. Deze voorstellen zijn tot stand gekomen naar aanleiding van een door het NBBI in begin 1989 gehouden Call for Ideas.

Daarnaast bemiddelt het focal point bij het vinden van nationale financieringsbronnen voor de in Luxemburg te presenteren voorstellen. Daarbij wordt o.m. gekeken of de projecten passen in de nationale prioriteiten. Deze zijn op verzoek van de Europese Commissie in de vergadering van de focal points uit de twaalf lidstaten in maart 1991 als volgt geformuleerd en gepresenteerd tijdens een vergadering van de 12 focal points:

'The national priorities as formulated by the Dutch focal point committee are the following

- a. Document delivery and networking in the general area of professional information
- b. Services development for specific user needs in specific areas of the professional information
- c. Product development for public libraries...'

[contactpersoon: M.A.M. Laqueur]

Intentioneel Apparaat Schema (IAS)

Eind 1991 heeft het ministerie van O&W - in het kader van de coördinatie van aanvragen door WBI-instellingen van apparatuur - het NBBI om een nadere studie verzocht van de automatiseringsopzet in de Koninklijke Bibliotheek.

In het kader van voornoemde aanvragen is door PICA een plan uitgewerkt voor een project dat gericht is op snelle documentleverantie (RAPDOC, zie programmalijn E.). Voor de noodzakelijke investeringen is een beroep gedaan op IAS-gelden in de jaren 1992 t/m 1994.

[contactpersoon: ir. J. Diekmann]

Inhoudelijke ontsluiting van sociaal-wetenschappelijke informatie

Op verzoek van het Ministerie van Onderwijs en Wetenschappen heeft het NBBI de organisatie en begeleiding op zich genomen van een onderzoek naar de inhoudelijke ontsluiting van sociaal-wetenschappelijke informatie.

In Nederland zijn met name de volgende instituten specifiek op dit terrein werkzaam: SISWO, SWIDOC, BNSW, SRM en ICS.

Het onderzoek werd uitgevoerd door Research voor Beleid te Leiden. In het rapport, dat in juli 1991 aan de opdrachtgever werd aangeboden, wordt de documentaire ondersteuningsstructuur ten behoeve van het sociaal-wetenschappelijk onderzoek beschreven door een onderlinge vergelijking op kenmerken van de bij het onderzoek betrokken instituten.

Vervolgens wordt, uitgaande van een vergelijking van eindprodukten, werkmethode en bereik van de eindprodukten van BNSW en van de afdeling Documentaire Informatie van SWIDOC, beschreven in welke mate er sprake is van een overlap, dan wel in welke mate deze op kan treden bij uitvoering van de geformuleerde beleidsvoornemens.

Geconstateerd wordt dat er zowel ten aanzien van de werkzaamheden als van de eindprodukten sprake is van een substantiële mate van overlap.

Op basis hiervan wordt een aantal opties gepresenteerd met betrekking tot de mogelijke afstemming van werkzaamheden van beide organisaties.

Het Ministerie van Onderwijs en Wetenschappen is, gelet op de uitkomsten van het onderzoek, met de besturen van beide organisaties in overleg getreden om te bezien op welke wijze deze afstemming kan worden gerealiseerd.

[contactpersoon: drs. L.J. Pennings]

4. Jaarrekening

Verkorte jaarrekening over 1991 van de Stichting "Nederlands Bureau voor Bibliotheekwezen en Informatieverzorging".

In de hierna volgende verkorte jaarrekening van het NBBI staat een totaalbedrag aan liquide middelen van F 7.828.479. Het overgrote deel daarvan, namelijk F 6.996.134, was toegezegd aan projecten danwel benodigd voor contractuele verplichtingen.

In totaal was in 1991 met de NBBI-projecten een bedrag van F 3.756.422 gemoeid.

Stichting "Nederlands Bureau voor Bibliotheekwezen en Informatieverzorging"
te 's-Gravenhage

Balans per 31 december 1991 (in duizenden guldens)

	31 december 1991	31 december 1990
Activa		
Vaste activa		
Materiële vaste activa	91	116
Vlottende activa		
Vorraden		4
Vorderingen	961	1.756
Liquide middelen	<u>7.828</u>	<u>6.377</u>
	<u>8.880</u>	<u>8.253</u>
Passiva		
Reserveringen/Voorzieningen	686	450
Projectgelden		951
Verplichtingen inzake projecten	5.626	5.054
Overige schulden en nog te betalen kosten	<u>2.568</u>	<u>1.798</u>
	<u>8.880</u>	<u>8.253</u>

Stichting "Nederlands Bureau voor Bibliotheekwezen en Informatieverzorging"
te 's-Gravenhage

Rekening van baten en lasten over 1991 (in duizenden guldens)

	<u>1991</u>	<u>1990</u>
Lasten		
Lonen en salarissen	1.209	1.100
Sociale lasten	127	236
Afschrijvingen op materiële vaste activa	89	80
Overige kosten	<u>597</u>	<u>620</u>
	2.022	2.036
Aan projecten doorberekende kosten	<u>- 112</u>	<u>- 146</u>
	1.910	1.890
Kosten projecten	<u>165</u>	<u>266</u>
	2.075	2.156
Baten		
Opbrengst publikaties		- 3
Intrest	<u>- 280</u>	<u>- 153</u>
Nadelig saldo	<u><u>1.795</u></u>	<u><u>2.000</u></u>

1. Grondslagen van de financiële verslaglegging

RESULTATENBEPALING

De resultaten worden bepaald op basis van historische uitgaafprijzen. Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben.

WAARDERING

Materiële vaste activa

Tot en met 1987 zijn de aanschaffingen direct ten laste van het resultaat gebracht. Met ingang van 1988 vindt activering plaats tegen aanschaffingsprijs verminderd met lineaire afschrijvingen, welke gebaseerd zijn op de geschatte levensduur en berekend over de aanschaffingsprijs. Het afschrijvingspercentage is bepaald op 20% van de aanschafwaarde.

Voorraden

De voorraad publikaties wordt gewaardeerd tegen kostprijs. Indien ouder dan één jaar worden de publikaties niet meer in de balans opgenomen.

Voorziening VUT-verplichtingen

De verplichtingen uit hoofde van aanspraken op uitkeringen bij vervroegde uittreding worden contant gemaakt tegen een rentevoet van 5%.

Een verplichting uit hoofde van de VUT-regeling wordt aanwezig geacht bij werknemers welke niet meer dan 15 jaar van de VUT-gerechtigde leeftijd verwijderd zijn en op ingangsdatum van de VUT minimaal 10 jaar ononderbroken in dienst zijn geweest bij het NBBI.

Het bedrag van de voorziening wordt berekend op basis van de resolutie 21.5.1987 no. 287-6911, gepubliceerd in BNB 1987/251.

Overige activa en passiva

Waardering vindt plaats tegen nominale waarde.

2. Toelichting op de balans per 31 december 1991 (in duizenden guldens)

	<u>1991</u>	<u>1990</u>
ACTIVA		
Vaste activa		
Materiële vaste activa		
Inventarissen		
Boekwaarde per 1 januari	116	93
Investerings	4	43
Afschrijvingen	<u>- 29</u>	<u>- 20</u>
Boekwaarde per 31 december	<u>91</u>	<u>116</u>
De investeringen in 1991 betreffen meubilair en computertoebehoren.		
Vlottende activa		
Vorraden		
Betreft de voorraad publikaties niet ouder dan één jaar		<u>4</u>
Vorderingen		
Projectsubsidies, toegezegd nog niet ontvangen	707	1.438
Aan projecten door te belasten kosten		3
Intrest	149	189
Overige vorderingen en vooruitbetaalde kosten	<u>105</u>	<u>126</u>
	<u>961</u>	<u>1.756</u>

Stichting "Nederlands Bureau voor Bibliotheekwezen en Informatieverzorging"
te 's-Gravenhage

<u>1991</u>	<u>1990</u>
<u>7.828</u>	<u>6.377</u>

Liquide middelen

Onder de liquide middelen zijn opgenomen vijf kortlopende deposito's, in totaal circa F 6.000.000 uitgezet tegen een rentevoet van circa 8,8%. De overige kas-, bank- en girosaldo zijn direct opeisbaar.

De liquide middelen staan voor een bedrag groot circa F 2.500.000 niet ter vrije beschikking van de Stichting.

Voor dit bedrag zijn contractuele verplichtingen aangegaan inzake te financieren projecten.

PASSIVA

Reserveringen/voorzieningen

Vervangingsreserve groot onderhoud

De kosten van groot onderhoud werden in het verleden geheel vergoed door het ministerie.

De kosten van periodiek groot onderhoud zijn geschat op F 200.000, welk bedrag in vijf jaar dient te worden opgebouwd. De jaarlast bedraagt derhalve F 40.000.

In 1991 werd voor circa F 3.000 (1990: 60.000) ten laste van de reserve gebracht uit hoofde van groot onderhoud.

137	100
-----	-----

Vervangingsreserve initiële investeringen

Ten laste van de door het Ministerie beschikbaar gestelde gelden zijn in 1987 en in 1988 voor F 240.000 initiële investeringen gedaan in computerapparatuur, meubilair en telefooncentrale. Deze investeringen zijn in de jaarrekening P.M. gewaardeerd.

De reserve wordt opgebouwd op basis van een gemiddelde levensduur van 4 jaar.

240	180
-----	-----

Stichting "Nederlands Bureau voor Bibliotheekwezen en Informatieverzorging"
te 's-Gravenhage

	<u>1991</u>	<u>1990</u>
Bestemmingsreserve		
Nog te bestemmen gelden uit hoofde van de in het werkplan omschreven activiteiten	226	31
Voorziening VUT-verplichting		
Toekomstige verplichting jegens één resp. twee werknemers van het NBBI	30	86
Egalisatiereserve		
Een in 1987 gevormde reserve, die tot doel heeft schommelingen in het resultaat van achtereenvolgende jaren op te vangen	<u>53</u>	<u>53</u>
	<u>686</u>	<u>450</u>

Met brief van 31 oktober 1988, HW/OI/UB 823.257 wordt door het ministerie van Onderwijs en Wetenschappen toestemming gegeven tot de vorming van de hiervoor genoemde reserves/voorzieningen.

Projectgelden

Stand per 31 december	<u>951</u>
-----------------------	------------

Het bedrag per 31 december 1990 betreft nog te bestemmen gelden met betrekking tot de verkregen subsidies van het Ministerie van O&W.

Stichting "Nederlands Bureau voor Bibliotheekwezen en Informatieverzorging"
te 's-Gravenhage

	<u>1991</u>	<u>1990</u>
Verplichtingen inzake projecten		
Stand per 1 januari	5.054	5.664
Geormerkt in verslagjaar	<u>4.026</u>	<u>2.187</u>
	9.080	7.851
Af: Vrijgevallen c.q. betaalde declaraties	<u>3.454</u>	<u>2.797</u>
	<u>5.626</u>	<u>5.054</u>
Overige schulden en nog te betalen kosten		
Ministerie van O&W	1.550	849
Pensioenreserve	541	505
Loonbelasting en premieheffing	30	40
Nog te betalen vakantietoeslag	41	49
Nog te betalen vakantiedagen	30	63
Crediteuren	329	187
Overige schulden	<u>47</u>	<u>105</u>
	<u>2.568</u>	<u>1.798</u>

3. Toelichting op de rekening van baten en lasten over 1991

(in duizenden gulden)

	<u>1991</u>	<u>1990</u>
LASTEN		
Lonen en salarissen		
Lonen en salarissen	1.209	1.100
Sociale lasten	<u>127</u>	<u>236</u>
	<u>1.336</u>	<u>1.336</u>
Afschrijvingen op materiële vaste activa		
Inventarissen	29	20
Dotatie vervangingsreserve initiële investeringen	<u>60</u>	<u>60</u>
	<u>89</u>	<u>80</u>
Overige kosten		
Diverse personeelskosten	77	104
Reis- en verblijfkosten	89	71
Huisvestingskosten	165	158
Publiciteit	37	38
Overige algemene kosten	<u>229</u>	<u>249</u>
	<u>597</u>	<u>620</u>
Aan projecten doorberekende kosten		
Doorberekende uren en overige directe kosten aan projecten	<u>112</u>	<u>146</u>
Kosten projecten		
Betreft kosten inzake projecten ten laste van de basissubsidie	<u>165</u>	<u>266</u>

Stichting "Nederlands Bureau voor Bibliotheekwezen en Informatieverzorging"
te 's-Gravenhage

	<u>1991</u>	<u>1990</u>
BATEN		
Opbrengst publikaties		
Bruto-omzet resultaat	3	2
Royalties e.d.	<u>- 3</u>	<u>1</u>
	<u>-</u>	<u>3</u>
Intrest		
Intrestbaten	527	337
Aan projecten toegerekende intrest	<u>247</u>	<u>184</u>
Intrestbate per saldo	<u>280</u>	<u>153</u>

Namens het bestuur,

Drs. Th. van Kooten, voorzitter
C. Booster RA, secretaris/penningmeester

Stichting "Nederlands Bureau voor Bibliotheekwezen en Informatieverzorging"
te 's-Gravenhage

Overige gegevens 1991

Accountantsverklaring

Hierbij verklaren wij, dat de gegevens zoals vermeld in de verkorte jaarrekening 1991, welke is opgenomen in het jaarverslag over 1991 van de Stichting Nederlands Bureau voor Bibliotheekwezen en Informatieverzorging "NBBI" te 's-Gravenhage, ontleend zijn aan en overeenstemmen met de jaarrekening over 1991, waarbij wij een goedkeurende verklaring hebben afgegeven met de volgende tekst:

"Wij hebben de jaarrekening 1991 van de Stichting Nederlands Bureau voor Bibliotheekwezen en Informatieverzorging "NBBI" te 's-Gravenhage gecontroleerd. Ons onderzoek is verricht in overeenstemming met algemeen aanvaarde controlegrondslagen.

Op grond van ons onderzoek zijn wij van oordeel dat deze jaarrekening een getrouw beeld geeft van de grootte en de samenstelling van het vermogen van de Stichting op 31 december 1991 en van de baten en lasten over 1991."

Leiden, 23 maart 1992

Walgemoed
Registeraccountants

w.g. E.F. Polak RA

Samenstelling NBBI-bestuur (per 1-1-1992)

voorzitter	drs. Th. van Kooten Oud-directeur Bakkenist Management Consultants
secretaris/penningmeester	C. Booster RA Organisatie-adviseur
leden	drs. M.F.J. Pijnenborg Elsevier Science Publishers BV dr. J. Rosenberg College van Bestuur Rijksuniversiteit Utrecht P.J.Th. Schoots Gemeentebibliotheek Rotterdam

Samenstelling NBBI-bureau (per 1-1-1992)

directeur	dr. J. de Vuijst
secretariaat	mw. P. Ruijgrok (part-time) mw. B. Tielkemeijer (part-time) mw. E. Verbove mw. A. Wagid Hosain-Bholasing
administratie/boekhouding	mw. M.A. Leunis
bibliotheek/archief	W.A.M. Leys
projectmedewerkers	F.J. Andriessen MBA ir. J. Diekmann A. van Geest mw. M.A.M. Laqueur drs. L.J. Pennings mw. mr. M.J.F. Verstappen

Publikaties

In 1991 zijn de volgende rapporten van uitgevoerd onderzoek uitgebracht.

- De haalbaarheid van een nationale muziekcatalogus. Eindrapport door Research voor Beleid B.V. Den Haag, NBBI. 1991. 42 p.
Verkrijgbaar bij het NBBI.
- State of the Art of the application of new information technologies in libraries and their impact on library functions; a reassessment. The Netherlands (1986-1990). Innogration, 1991. 124 p. ISBN 90 70118 70 X.
Verkrijgbaar bij het NBBI.
- Mogelijkheden voor gemeenschappelijke aanpak automatisering museumschatten door Drs. P.M. Verhaak, Research voor Beleid B.V., 1991. 88 p. ISBN 90 70118 74 2.
Verkrijgbaar bij het NBBI.
- Auteursrecht en document delivery. Eindrapport. Amsterdam, Instituut voor Informatierecht van de IVA. 1991, 42 p. ISBN 90 74243 01 0.
- De informatiebehoeften van het MKB in de toekomst. een veranderingsmodel voor sectoren en branches.
Eindrapport haalbaarheidsonderzoek door Economisch Instituut voor het Midden- en Kleinbedrijf, Zoetermeer.
NBBI, Den Haag, 1991. 47 p.
Verkrijgbaar bij het NBBI.
- De relatie BNS-SWIDOC.
Naar een optimale afstemming van werkzaamheden.
Research voor Beleid B.V., Leiden
NBBI, Den Haag, 1991. 36 p.
Verkrijgbaar bij het NBBI.
- Marktonderzoek databaseproducenten en hostorganisaties in Nederland.
Bakkenist Management Consultants, Diemen
NBBI, Den Haag, 1992. 32 p.
Verkrijgbaar bij het NBBI.
- Een voorstel voor selectieve retro-automatisering in het kader van de alfa-informatievoorziening.
Koninklijke Bibliotheek, Den Haag
NBBI, Den Haag, 1991. 76 p.
Verkrijgbaar bij het NBBI.

- Strategienota
NBBI, Den Haag, 1991. 18 p.
ISBN: 90-70118-71-8
Verkrijgbaar bij het NBBI.
- Het ontwikkelen van projecten in samenwerking met het Nederlands Bureau voor
Bibliotheekwezen en Informatieverzorging (NBBI).
NBBI, Den Haag, 1991. Brochure
Verkrijgbaar bij het NBBI.

NBBI-bericht

- februari 1991
- juni 1991
- december 1991

Lijst van afkortingen

ATLAS	Orgaan voor Afstemming Taken Landelijke Samenwerking bibliotheken en documentaire informatieverzorging
BNSW	Bibliografie Nederlandse Sociale Wetenschappen
BTUD	Bibliotheek Technische Universiteit Delft
CCK	Centrale Catalogus voor Kartografie
CD-ROM	Compact Disc - Read Only Memory
ECU	European Currency Unit
EC	Europese Commissie
EIM	Economisch Instituut voor het Midden- en Kleinbedrijf
EVD	Exportvoorlichtingsdienst
EZ	Ministerie van Economische Zaken
FRW	Faculteit Ruimtelijke Wetenschappen van de RUU
GO	Stichting Gemeenschappelijke Opleiding voor archief, bibliotheek en informatiebewerking
IBL	Interbibliothecair Leenverkeer
IHOL	Informatienetwerk Hoger Onderwijs Zuid-Limburg
IC	Innovatiecentrum
IIAV	Internationaal Informatiecentrum en Archief voor de Vrouwenbeweging
IISG	Internationaal Instituut voor Sociale Geschiedenis
IMK	Instituut voor het Midden- en Kleinbedrijf
IMO	Information Market Observatory
IMPACT	Information Market Policy Actions
IWW	Interfacultaire Werkgroep Vrouwenstudies
KB	Koninklijke Bibliotheek
KNAW	Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen
KUB	Katholieke Universiteit Brabant
MKB	Middelgrote en kleine bedrijven
NBBI	Nederlands Bureau voor Bibliotheekwezen en Informatieverzorging
NBLC	Nederlands Bibliotheek en Lektuur Centrum
NCC	Nederlandse Centrale Catalogus
NVI	Nederlandse Vereniging van Informatiedienstenleveranciers
O&W	Ministerie van Onderwijs en Wetenschappen
PICA	Centrum voor Bibliotheekautomatisering
RABIN	Raad van Advies voor Bibliotheekwezen en Informatieverzorging
RKD	Rijksbureau voor Kunsthistorische Documentatie
RUU	Rijksuniversiteit Utrecht
SIMIN	Sectie Informatieverzorging van de Nederlandse Museum Vereniging
SISWO	Stichting Interuniversitair Instituut voor Sociaal Wetenschappelijk Onderzoek

SOD	Vereniging voor Documentaire Informatievoorziening en Administratieve Organisatie
SRM	Social Research Methods
STB/TNO	Studiecentrum voor Technologie en Beleid/TNO
STT	Stichting Taaltechnologie
SWIDOC	Sociaal-Wetenschappelijke Informatie en Documentatiecentrum
UKB	Samenwerkingsverband van de Universiteitsbibliotheken, de Koninklijke Bibliotheek en de Bibliotheek van de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen
VOGIN	Vereniging van Online Informatiegebruikers in Nederland

